Vem döljer sig bakom rubriken?

En kritisk diskursanalys av hur Rysslands och Israels krigshandlingar konstrueras i svensk nyhetsrapportering.

Av: Marcateus, Edwin

Handledare: Malin Löfström
Södertörns högskola | Institutionen för kultur och lärande
Kandidatuppsats 15 hp
Svenska C | VT 2025

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Abstract

This thesis investigates how acts of war are linguistically constructed in Swedish news headlines reporting on two conflicts: Russia's attacks on Ukraine and Israel's attacks on Gaza. The study applies critical discourse analysis (CDA) and systemic functional grammar (SFG), focusing on how linguistic choices distribute agency, responsibility, and legitimacy. The aim is to analyze the discursive resources used to represent violence and assess whether these constructions reveal or obscure the acting agents.

The analysis is based on a corpus of 80 headlines from four major Swedish news outlets—SVT.se, SR.se, DN.se, and Aftonbladet.se—equally divided between the two conflicts. Each headline corresponds to a military action, such as a bombing or an attack. The analysis draws on transitivity and ergativity models, an examination of ideational grammatical metaphors with or without classifiers, and an analysis of projection and speaker. Together, these approaches reveal patterns in how language frames war, responsibility, and narrative control.

The results demonstrate a clear asymmetry. In headlines about Russia, military aggression is frequently labelled as an *attack*, and Russia is explicitly identified as the responsible party. In contrast, Israeli actions are more often described using terms like *operation*, *strike*, or *raid*, typically without attributing the attack to a responsible side. Israel appears as the agent in only half as many cases as Russia, which clearly illustrates a difference in how responsibility and capacity for action are distributed between the parties. A similar asymmetry appears in voice attribution: Ukraine, the attacked party, is frequently quoted in headlines about Russia, whereas Israel—despite being the attacking side—is also given a voice, while Palestinian authorities or official spokespersons are notably absent

Overall, the study shows how linguistic choices in headlines reflect and reproduce ideological asymmetries that shape public perceptions of war. In line with Fairclough's three-dimensional model, these patterns are interpreted as part of broader discursive and sociocultural practices, where some states' acts of war are made visible and others obscured.

Sammanfattning

Denna uppsats undersöker hur krigshandlingar språkligt konstrueras i svenska nyhetsrubriker om två samtida väpnade konflikter: Rysslands attacker mot Ukraina och Israels attacker mot Gaza. Studien tar sin teoretiska utgångspunkt i kritisk diskursanalys (CDA) och systemisk-funktionell grammatik (SFG), med särskilt fokus på hur språkliga val formar ideologiska representationer av agentivitet, legitimitet och ansvar. Syftet är att analysera vilka diskursiva resurser som används för att representera militära våldshandlingar, samt i vilken grad dessa konstruktioner synliggör eller döljer nationellt handlande.

Analysmaterialet består av 80 rubriker från SVT.se, SR.se, DN.se och Aftonbladet.se – fördelade jämnt mellan rapportering om Gaza och Ukraina – där varje rubrik behandlar en specifik militär handling från respektive konflikt. Studien tillämpar transitivitetsanalys, ergativitetsanalys och analys av ideationella grammatiska metaforer tillsammans eller utan klassificerare samt analys av projektion och talare. Dessa metoder möjliggör att identifiera mönster i hur språket konstruerar ansvar, legitimitet och berättarmakt.

Resultaten visar tydliga skillnader mellan konflikterna. I rubriker om Ryssland beskrivs de militära angreppen ofta som *attacker*, där Ryssland tydligt namnges som agerande part. I rubriker om Israel används däremot oftare termer som *operation*, *angrepp* eller *räd* – och den ansvariga sidan utelämnas ofta. Israel tillskrivs dessutom agentivitet hälften så ofta som Ryssland, vilket tydligt visar på en skillnad i hur ansvar och handlingskraft fördelas mellan parterna. Även talarpositionerna skiljer sig: Ukraina, som den attackerade parten, får ofta komma till tals i rubriker om Ryssland, medan Israel – trots att de är den attackerande parten – får utrymme i rubrikerna, samtidigt som palestinska myndigheter eller officiella talespersoner lyser med sin frånvaro.

Sammantaget visar studien hur språkval i rubriker reproducerar ideologiska asymmetrier som formar vår förståelse av krig och ansvar. I enlighet med Faircloughs tredimensionella modell tolkas dessa mönster som uttryck för diskursiva och sociokulturella praktiker där vissa staters krigshandlingar synliggörs och andra språkligt förskjuts.

Nyckelord: kritisk diskursanalys, systemisk-funktionell grammatik, transitivitet, ergativitet, ideationella grammatiska metaforer, nyhetsdiskurs, Israel, Ryssland, krigshandlingar

Keywords: critical discourse analysis, systemic functional grammar, transitivity, ergativity, ideational grammatical metaphors, news discourse, Israel, Russia, acts of war

Engelskspråkig titel: Who Is Hidden Behind the Headline? A Critical Discourse Analysis of the Construction of Russia's and Israel's Acts of War in Swedish News Reporting.

Innehållsförteckning

1. Inledning 1
1.1 Syfte och frågeställning 2
2. Tidigare forskning 3
2.1 Språklig abstraktion och dolt ansvar 3
2.2 Mediala konstruktioner av krig 4
3. Material 6
3.1 Insamlade medier 6
3.1.1 Avgränsningar i insamlingen 7
4. Teori och Metod 7
4.1 Kritisk diskursanalys 8
4.2 Fullständiga satser och nominalfraser 9
4.3 Systemisk-funktionell grammatik 9
4.3.1 Transitivitetsanalys 10
4.3.2 Ergativitetsanalys 11
4.3.3 Ideationella grammatiska metaforer 11
4.3.4 Projektion och talarposition 12
5. Resultat 13
5.1 Konstruktioner av krigshandlingar 13
5.1.1 Diskursiv och sociokulturell praktik – Konstruktioner av krigshandlingar 14
5.2 Transitivitetsanalys 15
5.2.1 Materiella processer 16
5.2.2 Mentala processer 20
5.2.3 Verbala processer 21
5.2.4 Relationella processer 22
5.3 Ergativitetsanalys 23
5.3.1 Diskursiv och sociokulturell praktik – Ergativitetsanalys 27
5.4 Ideationella grammatiska metaforer 27
5.4.1 Diskursiv och sociokulturell praktik – Ideationella grammatiska metaforer 30
5.5 Projektionsanalys 31
5.5.1 Diskursiv och sociokulturell praktik – Projektionsanalys 32
6. Slutsatser och diskussion 33
6.1 Krigshandlingars konstruktioner 33
6.2 Ansvar i krigshandlingar 34
6.3 Vem får komma till tals 36
6.4 Ideologiska skillnader 37

Referenser 41
Tryckta källor 41
Elektroniska källor 42
Analysmaterial 43
Bilagor 44
Bilaga 1. Rysslands attacker mot Ukraina 44
Bilaga 1.1 Rysslands attacker mot Ukraina – SVT Nyheter 44
Bilaga 1.2 Rysslands attacker mot Ukraina – Sveriges Radio 45
Bilaga 1.3 Rysslands attacker mot Ukraina – Dagens Nyheter 45
Bilaga 1.4 Rysslands attacker mot Ukraina – Aftonbladet 45
Bilaga 1.5 Fullständiga satser och nominalfraser summering – Rysslands attacker mot Ukraina 46
Bilaga 1.6 Transitivitetsanalys summering – Rysslands attacker mot Ukraina 46
Bilaga 1.7 Ergativitetsanalys summering – Rysslands attacker mot Ukraina 46
Bilaga 1.8 Ideationella grammatiska metaforer med och utan klassificerare – Rysslands attacker mot Ukraina 47
Bilaga 1.9 Projektion och talarposition – Rysslands attacker mot Ukraina 49
Bilaga 2. Israels attacker mot Gaza 50
Bilaga 2.1 Israels attacker mot Gaza – SVT Nyheter 50
Bilaga 2.2 Israels attacker mot Gaza – Sveriges Radio 50
Bilaga 2.3 Israels attacker mot Gaza – Dagens Nyheter 51
Bilaga 2.4 Israels attacker mot Gaza – Aftonbladet 51
Bilaga 2.5 Fullständiga satser och nominalfraser summering – Israels attacker mot Gaza 51
Bilaga 2.6 Transitivitetsanalys summering – Israels attacker mot Gaza 52
Bilaga 2.7 Ergativitetsanalys summering – Israels attacker mot Gaza 52
Bilaga 2.8 Ideationella metaforer med och utan klassificerare – Israels attacker mot Gaza 53
Bilaga 2.9 Projektion och talarposition – Israels attacker i Gaza 55

1. Inledning

I en värld präglad av kriser och konflikter är nyhetsmediernas roll som informationsförmedlare central. Det är genom mediernas språk som stora delar av allmänheten formar sin förståelse av vad som sker. Rubriker, bildval och språkliga konstruktioner avgör vilka parter som framställs som handlande och synliga – och vilka som hamnar i skymundan. Två av de mest uppmärksammade väpnade konflikterna i vår samtid är Rysslands krig mot Ukraina som startade den 24 februari 2022 och Israels krig mot Hamas i Gaza, som följde på Hamas terrorattack den 7 oktober 2023. Båda konflikterna pågår fortfarande i skrivande stund och har inte bara haft avgörande geopolitiska konsekvenser, utan också präglat nyhetsflödet globalt – inte minst i Sverige.

Sveriges politiska relation till de båda konflikterna skiljer sig dock markant: I fallet Ukraina har Sverige från början intagit en uttalad solidaritetslinje och bidragit med omfattande militärt, humanitärt och civilt stöd. Enligt regeringen har Sverige sedan februari 2022 bistått Ukraina med cirka 92,8 miljarder kronor (Regeringen 2025). I fråga om Israel och Gaza har Sveriges position däremot präglats av försiktighet och betoning på diplomatiska lösningar. I december 2024 beslutade den svenska regeringen att avsluta kärnstödet till FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar, UNRWA, med hänvisning till att Israels parlament antagit lagar som förbjuder UNRWA:s verksamhet i de ockuperade palestinska områdena. Enligt biståndsminister Benjamin Dousa skulle detta göra det mycket svårt för UNRWA att bedriva effektivt biståndsarbete i Gaza (SVT 2024). På liknande sätt uttalade sig den tidigare utrikesministern Tobias Billström om att Israel har rätt att försvara sig, förutsatt att detta sker i enlighet med folkrätten (Riksdagen 2024).

Dessa skilda politiska hållningar kan påverka hur rapporteringen ser ut, både medvetet och omedvetet, och gör det särskilt relevant att analysera hur nyhetsdiskursen språkligt konstruerar de båda konflikterna. I en samtid där information konsumeras snabbt och ofta via rubriker, pushnotiser[1] och korta nyhetsartiklar, blir det allt viktigare att granska hur verkligheten språkligt konstrueras i medierna. Public service-aktörer som Sveriges Television (SVT) och Sveriges Radio (SR) har ett särskilt ansvar att värna saklighet, oberoende och opartiskhet. SVT beskriver sitt uppdrag som att spegla hela Sverige och ge alla tillgång till oberoende journalistik och anger att det är möjligt att anmäla inslag som anses bryta mot kraven på opartiskhet, saklighet eller relevans (SVT u.å.). SR framhåller att opartiskheten prövas

[1] En pushnotis är ett kort meddelande som skickas direkt till användarens mobiltelefon eller dator från en nyhetsapp eller webbsida.

kontinuerligt av Granskningsnämnden, och att man under de senaste två tillståndsperioderna med cirka en miljon sändningstimmar inte fällts för partiskhet i partipolitiska inslag. Det slås även fast att anställda är skyldiga att skydda företagets trovärdighet och inte offentligt ta ställning i frågor de bevakar journalistiskt (Sveriges Radio 2025). Samtidigt visar forskning att det som i debatten ofta uppfattas som partiskhet snarare bör förstås som en strukturell effekt av nyhetslogiken, där medievana aktörer får större utrymme (Johansson 2022:14, 28–29). Public service åtnjuter dessutom ett högt och relativt stabilt förtroende i befolkningen, även bland dem som sällan tar del av utbudet. Detta tyder på att SVT och SR fungerar som djupt rotade samhällsinstitutioner (Andersson & Ghersetti 2021:44, 47, 50–53). Även andra tongivande aktörer i det svenska medielandskapet, så som Dagens Nyheter (DN) och Aftonbladet, påverkar den bredare nyhetsdiskursen och därmed allmänhetens bild av världshändelser även om de inte omfattas av samma public service-uppdrag.

Den svenska rapporteringen sker dock inte i ett vakuum, utan kan förstås i relation till en bredare västerländsk nyhetsdiskurs – där återkommande tolkningsramar och prioriteringar påverkar hur olika konflikter beskrivs. Flera debattörer har lyft att västvärlden tycks tillämpa dubbla måttstockar: medan Rysslands övergrepp i Ukraina möts av kraftiga reaktioner, fortsätter flera västledare att uttrycka stöd för Israel trots omfattande internationell kritik. Journalisten Mehdi Hasan har bland annat illustrerat denna upplevda obalans genom att byta ut orden *Ryssland*, *Ukraina* och *Putin* mot *Israel*, *Gaza* och *Netanyahu* i ett officiellt uttalande från Vita huset – ett retoriskt grepp som, enligt Common Dreams (2024), belyser en möjlig språklig och politisk asymmetri i västvärldens respons. Mot denna bakgrund väcks frågan om huruvida svensk nyhetsrapportering kan spegla denna typ av diskursiva obalans i hur olika konflikter gestaltas.

Det blir därför relevant att undersöka hur dessa konflikter språkligt konstrueras i svensk nyhetsrapportering. På vilket sätt beskrivs militära handlingar? Vem ges rollen som agent? Vem förblir osynlig? Vilka språkliga resurser används för att uttrycka ansvar och skuld? Och vem får komma till tals och ges utrymme att styra sitt narrativ? En språklig analys av rapporteringen kan därmed bidra till att synliggöra de diskurser som formar vår förståelse av världshändelser – och hur dessa skiljer sig åt beroende på vilken konflikt som skildras. Det öppnar för en reflektion kring hur nyhetsmedier, genom sina språkliga val, bidrar till att konstruera mening i en komplex och konfliktfylld samtid.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att analysera hur språk används för att konstruera krigshandlingar och agentivitet i svensk nyhetsrapporterings rubriker om Rysslands attacker mot Ukraina och Israels attacker

mot Gaza. Analysen fokuserar på hur våldshandlingar språkligt gestaltas, hur ansvar och agentivitet tillskrivs eller suddas ut, samt vilka språkliga resurser som används för att forma dessa betydelser i nyhetsrubriker. Studien syftar även till att jämföra konstruktionerna mellan de två konfliktområdena för att belysa eventuella skillnader i språkliga mönster, journalistiska praktiker och sociokulturella praktiker. Genom detta belyses också möjliga ideologiska positioneringar i rapporteringen. Mot denna bakgrund formuleras följande forskningsfrågor:

1. Hur konstrueras krigshandlingar i svensk nyhetsrapporterings rubriker om Rysslands attacker mot Ukraina och Israels attacker mot Gaza?
2. Hur konstrueras ansvar i svensk nyhetsrapporterings rubriker om Rysslands attacker mot Ukraina och Israels attacker mot Gaza?
3. Vem får komma till tals i svensk nyhetsrapporterings rubriker om Rysslands attacker mot Ukraina och Israels attacker mo Gaza?
4. Vilka ideologiska positioneringar kan urskiljas i svensk nyhetsrapporterings rubriker om Rysslands attacker mot Ukraina och Israels attacker mot Gaza?

2. Tidigare forskning

Föreliggande studie utgår från antagandet att språkval i nyhetsrapportering spelar en central roll för hur ansvar, skuld och agentivitet konstrueras i diskursen om väpnade konflikter. Nedanstående forskningsöversikt presenterar centrala studier som analyserar språkliga strategier för att dölja eller synliggöra agens, med särskilt fokus på nominaliseringar och agentutlämningar. Studierna utgör ett viktigt teoretiskt och metodologiskt ramverk för denna uppsats analys av svenska nyhetsrubriker om Rysslands attacker mot Ukraina och Israels attacker mot Gaza.

2.1 Språklig abstraktion och dolt ansvar

Mariana Sellgren är språkforskare och har bland annat analyserat hur miljöproblem representeras i läromedelstexter. I *Funktionell textanalys* undersöker Sellgren (2011:53–58) hur oljeutsläpp och hot mot regnskogen framställs i geografitexter på grundskolenivå. Genom en ideationell analys visar hon att handlingar som utsläpp och föroreningar ofta tillskrivs icke-mänskliga aktörer, exempelvis *oljan* som skadar sjöfågel och *ett tankfartyg* nämns i samband med utsläpp, men ansvaret lämnas oklart, vilket gör aktören svår att identifiera (Sellgren 2011:56). Sellgren konstaterar att detta bidrar till en abstrakt och avpersonifierad bild av miljöförstörelse, där mänskligt ansvar tonas ned eller suddas ut (Sellgren 2011:61–62). Hennes ergativitetsanalys visar vidare att agenten bakom skeenden ofta döljs, antingen

genom passivisering eller genom grammatiska metaforer som nominaliseringar, exempelvis *oljeutsläpp* (Sellgren 2011:57–59). En sådan språkstrategi gör att skeenden framstår som naturliga och självdrivna snarare än som resultat av mänskliga handlingar, vilket kan försvåra en kritisk förståelse av orsakssamband och ansvar (Sellgren 2011:60–62). Sellgrens iakttagelser är relevanta även i sammanhang där krigshandlingar behandlas. I denna studie undersöks därför hur processer som *bombningar* och *attacker* uttrycks i svensk nyhetsrapportering, och i vilken utsträckning ansvar kopplas till identifierbara mänskliga agenter. På så sätt knyter uppsatsen an till Sellgrens (2011) slutsats att språkets utformning påverkar hur komplexa samhällsfenomen framstår som resultat av konkreta handlingar eller som händelser utan tydlig avsändare.

Yvonne Hallesson är universitetslektor och docent i svenska. I den tidigare nämnda antologin *Funktionell textanalys* undersöker hon hur abstraktion skapas i en ledarartikel från Dagens Nyheter, genom en ideationell analys av processtyper, förstadeltagare och grammatiska metaforer (Hallesson 2011:39–52). Hon visar att textens höga abstraktionsgrad framför allt uppstår genom en dominans av relationella processer och användning av ideationella grammatiska metaforer, ofta nominaliseringar, där handlingar och skeenden uttrycks som substantiv i stället för verb (Hallesson 2011:43–49). Detta språkliga mönster bidrar till att agenten bakom handlingarna osynliggörs och att skeenden framstår som naturliga eller självklara, vilket i sin tur kan påverka hur ansvar och orsak uppfattas (Hallesson 2011:48–49, 51). Hallessons (2011) analys är särskilt relevant för denna studie, som analyserar hur krigshandlingar konstrueras språkligt i svensk nyhetsrapportering och hur agentivitet tillskrivs, tonas ned eller utelämnas. Genom att undersöka i vilken grad *bombningar* och *attacker* framställs som resultat av konkreta aktörer eller som abstrakta skeenden, ansluter studien till Hallessons (2011) iakttagelser om språkets betydelse för läsarens uppfattning av vem som har ett ansvar.

2.2 Mediala konstruktioner av krig

John E. Richardson, universitetslektor i kommunikation och medier vid University of Liverpool, visar i boken *Analysing Newspapers* hur brittiska dagstidningar konstruerar våld, ansvar och aktörskap i rapporteringen om invasionen av Irak (Richardson 2007:197–209). Han visar att *tabloids*[2] ofta använder nominalfraser och passiveringar som döljer vem som handlar, medan *broadsheets*[3] i högre grad

[2] *Tabloids* är ett tidningsformat som kännetecknas av mindre sidstorlek och ett innehåll som ofta fokuserar på bilder, underhållning och sensationella nyheter.
[3] *Broadsheets* är ett tidningsformat som traditionellt associeras med större sidstorlek och ett innehåll präglat av seriös, analyserande och faktabaserad journalistik.

uttrycker aktör och ansvar i fullständiga satser. Våld som utförs av västmakter, i detta fall främst Storbritannien och USA, beskrivs ofta med tekniska eller neutrala uttryck som *killed in crossfire*, där förövaren utelämnas, medan våld från irakisk sida ges starkt negativ laddning med ord som *butchered* och *terrorised*. Irakiska röster saknas nästan helt som talande subjekt, medan brittiska och amerikanska röster ofta lyfts fram – särskilt i broadsheets. Detta skapar en språklig maktordning där vissa aktörer får definiera verkligheten, och andra osynliggörs. Richardsons analys är särskilt relevant för denna studie, som på liknande sätt undersöker hur våldshandlingar språkligt konstrueras, hur ansvar uttrycks eller döljs, och vem som ges tolkningsutrymme i nyhetsrubriker. Studien har dessutom inspirerats av Richardsons metod genom att analysera förekomsten av fullständiga satser respektive nominalfraser i rubrikerna, för att identifiera mönster i hur aktörer synliggörs eller försvinner ur texten.

El Damanhoury, Saleh och Lebovic (2025:7–11) visar i sin studie, publicerad i den akademiska tidskriften *Journalism and Media* (volym 6, nummer 1), hur kritisk diskursanalys används för att synliggöra ideologiska skillnader i internationell nyhetsrapportering om krig och konflikt. Genom att analysera rubriker, citat och språkliga val i BBC:s[4] och Al Jazeera Englishs[5] (AJE) rapportering om Gaza-kriget 2023 undersöker de hur aktörskap, skuld och ansvar språkligt fördelas. Studien kombinerar kvalitativ och kvantitativ metod för att analysera transitivitet, intertextualitet och lexikalisering och visar bland annat att BBC i högre grad undviker att framställa Israel som aktivt ansvarig, medan AJE oftare lyfter fram palestinska röster och humanitära perspektiv. Deras CDA-ramverk har relevans även för svensk kontext, där medieaktörer som SVT, SR, DN och Aftonbladet formar den offentliga diskursen kring pågående konflikter. Denna uppsats inspireras av deras metodologiska upplägg men tillämpar det på svenska nyhetsrubriker, med fokus på hur språkliga resurser används för att konstruera ansvar i rapporteringen om Rysslands attacker mot Ukraina respektive Israels attacker mot Gaza. Genom att analysera dessa språkliga mönster med utgångspunkt i bland annat transitivitetsanalys undersöker studien i vilken mån den svenska nyhetsdiskursen skiljer sig åt beroende på konflikt.

Mohammed och Badir (u.å.) genomför en kritisk diskursanalys av två nyhetsrapporteringar från CNN[6] och RT[7] med fokus på Rysslands krig mot Ukraina. Den vetenskapliga artikeln är publicerad i *The Political and International Journal*, volym 54. Studien bygger på Faircloughs (1992) tredimensionella

[4] BBC (*British Broadcasting Corporation*) är Storbritanniens offentligt finansierade public service-bolag.
[5] Al Jazeera English är den engelskspråkiga nyhetskanalen inom det statligt ägda mediebolaget Al Jazeera Media Network i Qatar.
[6] CNN (Cable News Network) är en amerikansk kommersiell nyhetskanal
[7] RT (tidigare Russia Today) är en statligt finansierad rysk nyhetskanal.

modell och kombinerar mikro-, meso- och makronivå för att analysera textens grammatiska strukturer, intertextualitet och ideologiska teman. Resultaten visar bland annat att både CNN och RT använder fler aktiva än passiva konstruktioner, vilket kan bidra till att synliggöra aktörskap, men också till att placera ansvar på olika sätt beroende på nyhetskanalens ideologiska inriktning. Studien identifierar manipulation som det mest frekventa temat i det analyserade materialet, följt av teman som våld och maktutövning (Mohammed och Badir u. å.:9–10). Ideologiskt framställs CNN som mer kritiskt till Rysslands agerande, medan RT i högre grad legitimerar rysk aggression med hänvisningar till fredsinitiativ och tidigare avtal, så som Minskavtalet (Mohammed och Badir u.å.:12). Denna studie är relevant för föreliggande uppsats eftersom den tydligt visar hur nyhetsmedier – genom språkval och grammatiska resurser – konstruerar olika verklighetsbilder och ideologiska positioner i sin rapportering om samma konflikt. Detta understryker vikten av att analysera hur agentivitet konstrueras i nyhetsdiskursen, eftersom grammatiska val kan påverka hur ansvar och ideologiska positioner framställs.

3. Material

I detta avsnitt presenteras det material som ligger till grund för analysen samt hur urvalet genomfördes. Fokus ligger på rubriker från fyra svenska nyhetsmedier, och urvalsprocessen beskrivs i detalj med avseende på tidsram, sökmetod och kriterier för att material skulle inkluderas. Syftet är att tydligt redogöra för vilka texter som analyseras och varför just dessa valdes ut.

3.1 Insamlade medier

Det material som analyseras i denna studie består av nyhetsrubriker från fyra svenska medier: SVT Nyheter, SR, DN och Aftonbladet. Två av dessa utgör public service-medier (SVT och SR), medan de andra två representerar kommersiell press, med DN som morgontidning och Aftonbladet som kvällstidning. Materialet samlades in via det digitala mediearkivet Retriever, med hjälp av verktygets filter för digital publicering (Webb). Studien fokuserar uteslutande på rubriker, eftersom dessa utgör en central semantisk ingång till nyhetstexten och har stor betydelse för hur läsaren initialt tolkar nyhetshändelsen. Rubriker är ofta det enda en läsare tar del av, vilket gör dem särskilt intressanta ur ett kritiskt diskursanalytiskt perspektiv.

Insamlingen påbörjades med en avgränsning till rubriker publicerade från och med den 8 oktober 2023, alltså dagen efter Hamas terrorattack mot Israel, vid en tidpunkt då även Rysslands krig mot Ukraina pågick. Syftet med detta avgränsade startdatum var att båda konflikterna var aktuella och parallellt

närvarande i nyhetsflödet. Rubrikerna valdes manuellt genom att söka på nyckelordet Gaza respektive Ukraina i rubrikfältet, och sedan tillämpa ett tydligt kriterium: det militära agerandet från Israel eller Ryssland skulle vara den direkta anledningen till att nyheten publicerats. Urvalet av rubriker skedde i flera steg. Först samlades rubriker in från ett medium (Aftonbladet.se exempelvis) om den ena konflikten tills tio rubriker per källa hade uppnåtts. Därefter upprepades processen för den andra konflikten. På så vis byggdes ett jämnt material upp med 10 rubriker per nyhetskälla för respektive konflikt, vilket gav totalt 80 rubriker – 40 rubriker per konflikt. För varje nyhetskälla började urvalet från den 8 oktober och fortsatte kronologiskt tills tio rubriker som uppfyllde kriterierna samlats in.

3.1.1 Avgränsningar i insamlingen

De rubriker som inkluderades beskriver militära angrepp och/eller dödsfall som en direkt följd av sådana attacker. I de fall rubrikens orsak har varit otydlig har andra delar än rubriken lästs, så som ingress eller brödtext, för att avgöra om nyheten faktiskt handlar om ett nytt militärt angrepp. Exempelvis inkluderades rubriken *Svensk man död i Ukraina* då det i ingressen framgick att dödsfallet har skett som följd av ett ryskt militärt angrepp. Det är alltså inte tillräckligt att en konflikt omnämns – rubriken måste vara motiverad av en specifik, aktuell militär handling. Rubriker som inte inkluderats i analysmaterialet är sådana som enbart summerar konfliktens längd eller tidigare dödstal. Exempelvis skulle en rubrik som *Dag 200 av invasionen av Ukraina* inte inkluderas eftersom den inte hänvisar till en ny specifik våldshändelse. Även rubriker som rör diplomatiska förhandlingar, stödpaket, expertutlåtanden eller politiska reaktioner har exkluderats, liksom opinionsmaterial i form av ledartexter eller krönikor. Detsamma gäller rapporter om demonstrationer eller protester relaterade till krigen samt nyheter om militära insatser från andra än Israel eller Ryssland. Slutligen har även rubriker som behandlar civila konsekvenser av kriget – så som förstörd infrastruktur eller brist på resurser – utelämnats i de fall de inte tydligt kopplats till en aktuell militär attack. Attacken mot al-Ahli Arab-sjukhuset i Gaza den 17 oktober 2023 har exempelvis exkluderats, eftersom det vid tidpunkten för rapporteringen rådde oklarhet kring vem som låg bakom händelsen.

4. Teori och Metod

Detta kapitel redogör för studiens teoretiska och metodologiska utgångspunkter. Först presenteras kritisk diskursanalys, som utgör den övergripande analysramen. Därefter följer en inledande uppdelning mellan fullständiga satser och nominalfraser. Vidare beskrivs hur systemisk-funktionell grammatik tillämpas för att analysera rubrikernas grammatiska strukturer. Avsnittet innehåller även en genomgång av de

analysverktyg som används i studien: transitivitetsanalys, ergativitetsanalys, analys av ideationella grammatiska metaforer samt projektionsanalys. Tillsammans möjliggör dessa verktyg en analys på flera nivåer av hur våldshandlingar och talarpositioner konstrueras i nyhetsrubrikerna.

4.1 Kritisk diskursanalys

Denna studie utgår från CDA som både teoretisk och metodologisk ram. Inom CDA betraktas språkbruk inte enbart som ett sätt att spegla verkligheten, utan som ett medel för att konstruera sociala relationer, maktstrukturer och ideologier (Fairclough 2010:65–66; Winther Jørgensen & Phillips 2000:67–69). I CDA analyseras språkbruk på tre nivåer: textens formella egenskaper (textnivå), hur texter produceras och tolkas (diskursiv praktik) och hur dessa praktiker är inbäddade i bredare samhälleliga och kulturella strukturer (sociokulturell praktik) (Fairclough 2010: 65–67; Fairclough 2001: 91–92; Fairclough 1992: 72–73; Fairclough 1995:57–59). På textnivån fokuseras analysen på hur språkliga resurser används för att konstruera skeenden, deltagare och handlingar. Detta omfattar bland annat val av processer, deltagarroller och hur nominaliseringar används. Hur denna analys på textnivå genomförs specificeras i avsnitt 4.3 Systemisk-funktionell grammatik, och dess underrubriker 4.3.1 till 4.3.4. Det är i sådana textuella praktiker som ideologier kommer till uttryck och kan analyseras vidare (Svensson 2019:55), vilket även betonas av Idevall Hagren och Westberg (2024:109) i deras beskrivning av hur språkliga val bär på underliggande antaganden och betydelser. Ideologi ses i detta sammanhang, enligt van Dijk (1998:23–24), som en socialt delad kunskapsstruktur som påverkar hur grupper tolkar världen, uttrycks i språk och reproduceras genom diskurs.

Diskursiv praktik syftar på hur texter produceras och konsumeras inom ett journalistiskt sammanhang, där exempelvis redaktionella rutiner och etablerade genrekonventioner påverkar utformningen av rubriker (Fairclough 1995:57–59). Rubriken är en egen texttyp med särskilda funktioner och begränsningar – den ska sammanfatta innehållet, väcka uppmärksamhet och positionera läsaren, ofta på mycket begränsat utrymme (Reah 2002:13–14). På sociokulturell nivå placeras texterna in i en bredare samhällskontext där frågor om ideologisk positionering och hegemonisk kamp om problemformuleringar kring konflikterna i Ukraina och Gaza blir centrala (Fairclough 1995:62, 67–68). I denna uppsats tolkas både den diskursiva och den sociokulturella nivån med utgångspunkt i det empiriska materialet som presenteras i resultatdelen.

I enlighet med detta betonar även van Dijk (1988:15) att nyhetsdiskurs bör förstås som en särskild form av språkbruk och sociokulturell praktik, som har egna strukturella och ideologiska egenskaper och därmed behöver analyseras i sin egen rätt, inte enbart som återgivning av yttre skeenden. Hodge

(1979:173) lyfter även fram hur nyhetsrapportering bidrar till att forma en viss förståelse av världen. Den version av verkligheten som presenteras anpassas till de föreställningar och behov som delas inom tidningens tänkta läsargemenskap. Som noterats i avsnittet 2. Tidigare forskning menar även Kress och van Leeuwen (1998:216) att olika tidningar, i olika kulturella kontexter, realiserar nyhetsdiskursens strukturer på olika sätt beroende på målgrupp och sammanhang. En läsare som står utanför den sociala kontext där texten är producerad kommer därför ofta att uppfatta den på ett annat sätt än någon som delar dess kulturella och språkliga referensramar (Ringström 2021:153).

4.2 Fullständiga satser och nominalfraser

Som ett första steg i analys av texten delas rubrikerna in utifrån sin grammatiska struktur i fullständiga satser och nominalfraser. Denna uppdelning avgör vilka rubriker som kan analyseras med hjälp av transitivitetsanalys samt ergativitetsanalys, och vilka som snarare kräver ett fokus på frånvaro av explicit handling. Klassificeringen bygger på Richardsons (2007:203) metod i *Analysing Newspapers*, där han skiljer mellan rubriker som består av fullständiga satser (full clauses) och rubriker som utgör nominalfraser (noun phrases). Utgångspunkten är att en fullständig sats innehåller ett uttryckt verb, vilket gör det möjligt att analysera hur processer, deltagare och omständigheter konstrueras. Nominalfraser däremot saknar verb och bygger ofta på nominaliseringar (analyser av dessa förklaras nedan under *4.2.3 Ideationella grammatiska metaforer*), vilket innebär att handlingar omformas till substantiv och därmed kan dölja ansvar. Richardsons (2007:203–204) analys visar att denna grammatiska skillnad kan ha betydelse för hur händelser framställs och uppfattas och samma metodologiska distinktion tillämpas i denna studie. Analysen genomförs genom att varje rubrik granskas och kategoriseras utifrån huruvida ett verb finns närvarande eller inte. Rubriker med uttryckt verb klassificeras som fullständiga satser, medan rubriker utan verb klassificeras som nominalfraser. Det förekommer även fall där en rubrik innehåller både en fullständig sats och en nominalfras, två fullständiga satser eller två nominalfraser. I dessa fall inkluderas samtliga strukturer. Denna initiala klassificering ligger till grund för vilka vidare analysmetoder som tillämpats i studiens fortsättning. Särskilda nominalfraser, som enbart angav källor eller avsändare – till exempel *HRW*:, *SR:s utsände*: eller *Israel*: – inkluderas dock inte i denna kategorisering, eftersom fokus här låg på att analysera innehållet och hur militära ageranden språkligt konstruerades snarare än på vem som förmedlade uppgifterna.

4.3 Systemisk-funktionell grammatik

För att analysera hur handling, ansvar och talarposition konstrueras i nyhetsrubrikerna tillämpar denna studie systemisk-funktionell grammatik (SFG) med fokus på den ideationella metafunktionen. Med stöd

i Halliday och Matthiessen (2004), och som återges av Holmberg och Karlsson (2006:20–23) samt Machin & Mayr (2012:104–106), genomförs en transitivitets- och ergativitetsanalys av de satser som i avsnitt *4.2* definierats som fullständiga, för att undersöka hur olika typer av processer, deltagare och ansvar språkligt fördelas. Därefter följer en analys av ideationella grammatiska metaforer, där krigshandlingar ofta konstrueras genom nominaliseringar med eller utan nationella klassificerare. Slutligen genomförs en projektionsanalys med fokus på vem som får tala och därigenom definiera konflikten. Tillsammans möjliggör dessa verktyg en analys på flera nivåer av hur våld och berättarmakt formas i nyhetsdiskursen.

4.3.1 Transitivitetsanalys

För att genomföra denna typ av analys används transitivitetssystemet inom SFG. Transitivitetssystemet kategoriserar processer efter vilken typ av erfarenhet de representerar. Materiella processer beskriver fysiska skeenden och förändringar i världen, så som att *bomba*, *skjuta* eller *förstöra*. Mentala processer beskriver inre tillstånd som *tänka*, *känna* eller *uppfatta*. Relationella processer konstruerar identitet och egenskaper, exempelvis genom verb som *vara*, *bli* eller *är*. Verbala processer uttrycker kommunikation och yttranden, så som *säga*, *påstå* eller *meddela* (Holmberg & Karlsson 2006:78–79). Varje processtyp har sin egen deltagarstruktur, vilket innebär att språket använder olika resurser för att beskriva handlingar, känslor, relationer och kommunikation.

I materiella processer är förstadeltagaren aktör och andradeltagaren mål. Aktören är den som utför handlingen och målet är det som påverkas, som i *Ryssland bombade sjukhus*, där *Ryssland* är aktör och *sjukhus* mål. En tredje deltagare, mottagare, kan förekomma i vissa konstruktioner, exempelvis i *USA skickade vapen till Ukraina*, där *Ukraina* är mottagare (Holmberg & Karlsson 2006:80–83). Mentala processer har en upplevare och ett fenomen – den som upplever och det som upplevs. I meningen *Hon fruktade anfallet* är *hon* upplevare och *anfallet* fenomen (Holmberg & Karlsson 2006:85). I verbala processer är deltagarna talare, talmål och utsaga. Talaren är den som kommunicerar, talmålet det som yttrandet riktas mot och utsagan det som sägs. I *Militären meddelade beslutet till kommissionen* är *militären* talare, *beslutet* talmål och *kommissionen* mottagare (Holmberg & Karlsson 2006:94–95). I denna transitivitetsanalys inkluderas inte implicita eller metaforiska verbala processer, så som kolon efter ett nationsnamn (exempelvis *Israel:*) eller användning av citattecken. Dessa konstruktioner analyseras separat i en särskild analys som redogörs för i avsnitt 4.3.4. Relationella processer delas in i två varianter: attributiva och identifierande. I attributiva konstruktioner kopplas en bärare till ett attribut, exempelvis i *Bombningen var massiv*, där *bombningen* är bärare och *massiv* attribut. I identifierande

konstruktioner kopplas en utpekad till ett värde, som i *Den skyldige var soldaten*, där *den skyldige* är utpekad och *soldaten* värde (Holmberg & Karlsson 2006:89–91).

4.3.2 Ergativitetsanalys

Ergativitetssystemet analyserar om en deltagare fungerar som agent – den som orsakar skeendet – eller som medium, den som processen verkar genom (Karlsson 2011:28–30). I SFG handlar agentivitet inte om intention eller kontroll, utan om hur språket grammatisk konstruerar en deltagare som initiativtagare till en förändring (Holmberg & Karlsson 2006:108–109). Den mest typiska agentrollen återfinns i materiella processer där två deltagare förekommer: en agent och ett medium. I exempelvis *Ryssland bombade sjukhuset* är *Ryssland* agent och *sjukhuset* medium. I en passiv konstruktion som *Sjukhuset bombades* uttrycks endast medium, medan agenten uteblir – vilket påverkar hur ansvar konstrueras och fördelas i texten.

Vidare möjliggör ergativitetsanalysen att satser delas in i två huvudtyper: ergativa, där både agent och medium förekommer och icke-ergativa, där endast medium uttrycks (Karlsson 2011:28). Denna uppdelning tillämpas i analysen av rubriker som utgör fullständiga satser, det vill säga där en processkärna och minst ett deltagarelement kan identifieras. För varje sådan rubrik fastställs processtyp och deltagarstruktur enligt transitivitetssystemet, varefter en ergativitetsanalys genomförs för att undersöka om agentivitet realiseras eller döljs. Genom att kombinera transitivitets- och ergativitetsanalys möjliggörs en fördjupad förståelse av hur ansvar i våldshandlingar konstrueras språkligt i nyhetsrubriker om Rysslands attacker mot Ukraina och Israels attacker mot Gaza.

4.3.3 Ideationella grammatiska metaforer

En analys i denna studie handlar om att undersöka förekomsten av ideationella grammatiska metaforer i nyhetsrubrikerna. Med utgångspunkt i SFG syftar analysen till att identifiera sådana metaforer som transformerar konkreta processer till nominaliserade uttryck. I Halliday & Matthiessens terminologi innebär detta att processer (som kongruent uttrycks som verb) omformas till substantiv och därmed fungerar som *Thing* i en nominalgrupp, snarare än som process i en sats (Halliday & Matthiessen 2014:729). Denna omformning utgör ett exempel på så kallad *downgrading*, där processens grammatiska status sänks från sats till gruppnivå (eller ännu lägre), vilket möjliggör att handlingar kodas som statiska entiteter och samtidigt döljer relationer mellan deltagare i processen (Halliday & Matthiessen 2014:719–723, 729–731).

I enlighet med Hallesson (2011:42–43) analyseras endast ideationella grammatiska metaforer som kunde packas upp till en kongruent och begriplig sats. Fokus låg dessutom på metaforer som omformar konkreta krigshandlingar till substantiv, exempelvis attacker eller bombningar. I en rubrik som *Ryska attacker hotar energiförsörjningen* analyserades *hotar* som processkärna i transitivitetsanalysen, medan *attacker* identifierades som en ideationell grammatisk metafor som kan packas upp till exempelvis *Ryssland attackerar Ukraina och hotar därmed energiförsörjningen*. Däremot packades inte mer abstrakta och komplexa uttryck upp, så som *energiförsörjningen*, eftersom de inte direkt representerar en konkret process som kan återges på ett meningsfullt sätt. På detta sätt avgränsas analysen till nominaliseringar som representerar våldshandlingar.

Vid analysen har särskild vikt lagts vid huruvida ideationella grammatiska metaforer kombineras med *klassificerare*[8] – attributiva led som kategoriserar eller särskiljer det nominaliserade uttrycket, exempelvis *rysk* i *rysk attack* eller *israeliska* i *israeliska bombningar* (Halliday & Matthiessen 2014:729–731). Enligt Halliday är relationen mellan klassificerare och huvudord ofta semantiskt underspecificerad, vilket kan dölja vem som gör vad (Halliday & Matthiessen 2014:730). Samtidigt kan den språkliga närheten mellan part och handling tolkas som en antydan om ansvar eller skuld, särskilt i jämförelse med konstruktioner där en sådan närhet saknas.

4.3.4 Projektion och talarposition

Utöver analysen av rubriker utifrån transitivitetssystemet, ergativitetssystemet samt analys av ideationella grammatiska metaforer – med eller utan klassificerare – inkluderas även analys av projektion och talarposition.

Detta perspektiv utgår från Halliday och Matthiessens (2014:676–677) beskrivning av projektion i SFG, där verbala processer kan realiseras på olika sätt. Enligt författarna kan projektion antingen uttryckas som en logisk relation mellan två satser – en projicerande sats, som innehåller en verbal eller mental process och anger vem som uttalar eller tänker något och en projicerad sats, som återger innehållet i yttrandet – eller som en mer förtätad experientiell struktur, där källan till en utsaga anges utan att någon verbal process uttrycks med ett verb (Halliday & Matthiessen 2014:676–679). I satsen *Ryssland hävdar framsteg i östra Ukraina* utgör *Ryssland hävdar* den projicerande satsen, där *hävdar* är processkärnan och *Ryssland* är talare (sayer). Den projicerade satsen utgörs av *framsteg i östra Ukraina*, alltså utsagan. I andra fall, särskilt i rubriker, används i stället förtätade strukturer där den verbala processen är underförstådd. Parter som exempelvis nationer eller organisationer placeras då i talarposition utan att

[8] Klassificerare är min översättning av begreppet *Classifier* (Halliday & Matthiessen 2014:731)

något verb (som *säga* eller *uppge*) uttrycks. Exempelvis analyseras rubriken *Ukraina: Ryska soldater sköt ihjäl kapitulerande ukrainare* i transitivitetsanalysen som en materiell process där *Ryska soldater* är aktör och förstadeltagare, *sköt* utgör processkärnan, och *kapitulerande ukrainare* är andradeltagare och medium. I en projektionsanalys däremot betraktas i stället *Ukraina* som underförstådd talare, medan resten av rubriken utgör den projicerade utsagan i en metaforiskt realiserad verbal process, där kolonet fungerar som en metaforisk markör för verb som *säger* eller *uppger*. Analysen omfattar både dessa förtätade, metaforiska former och de verbala processer som uttrycks explicit. Det innebär att rubriker som tidigare har klassificerats som verbala processer i transitivitetsanalysen – enligt metodbeskrivningen i avsnitt 4.3.1 – också inkluderas här.

5. Resultat

Resultatdelen inleds, i likhet med Richardsons (2007:203) analys av nyhetsrubriker, med att undersöka hur krigshandlingar språkligt konstrueras. I avsnitt 5.1 delas alltså rubrikerna upp i fullständiga satser och nominalfraser. Därefter genomförs en transitivitetsanalys (5.2) av de fullständiga satserna. I nästa steg följer en ergativitetsanalys av de fullständiga satserna (5.3), där agenter, medium och icke-ergativa konstruktioner identifieras. Därefter analyseras ideationella grammatiska metaforer (5.4) med och utan klassificerare enligt Halliday och Matthiessen (2014:729–731), följt av en projektionsanalys (5.5) där verbala processer identifieras – både i form av explicita verb och som metaforiskt realiserade konstruktioner, i enlighet med Halliday och Matthiessens (2014:676–679) beskrivning av logisk respektive experientiell projektion. Alla dessa analyser utgår från textnivån men relateras löpande till diskursiv och sociokulturell praktik enligt Faircloughs tredimensionella modell (1995:57–59). En egen tolkning av det empiriska materialet genomförs med denna teoretiska utgångspunkt och presenteras vanligen under en separat underrubrik med titeln *Diskursiv och sociokulturell praktik*, följt av den aktuella rubrikens namn. Varje analysdel inleds med en översikt, ofta i tabellform, och fördjupas därefter med exempel som konkretiserar språkliga mönster i materialet.

5.1 Konstruktioner av krigshandlingar

I denna studie analyserades sammanlagt 80 nyhetsrubriker, varav 40 behandlade Rysslands attacker mot Ukraina och 40 behandlade Israels attacker mot Gaza. Rubrikerna konstruerades av både fullständiga satser och nominalfraser. Nominalfraser som enbart angav källor eller avsändare har exkluderats, eftersom analysens fokus i denna del ligger på hur krigshandlingar och deras konsekvenser språkligt konstrueras. Nedan presenteras en tabell med språkliga konstruktioner i rubriker om Rysslands attacker

mot Ukraina respektive Israels attacker mot Gaza. Tabellen innehåller en kolumn för Rysslands attacker och en kolumn för Israels attacker, vilket möjliggör en jämförelse mellan de två. Den tredje kolumnen, längst till höger, redovisar det totala antalet av samtliga inräknade konstruktioner. I parenteserna anges respektive procentsats. Summeringen är hämtad från Bilaga 1.5 och 2.5.

	Rysslands attacker mot Ukraina	Israels attacker mot Gaza	Totalt
Fullständiga satser:	21 (41,2%)	27 (55,1%)	48 (48%)
Nominalfraser:	30 (58,8%)	22 (44,9%)	52 (52%)
Totalt:	51 (100%)	49 (100%)	100 (100%)

Analysen omfattade totalt 100 språkliga enheter (fullständiga satser och nominalfraser) i rubriker från svensk nyhetsrapportering om Rysslands attacker mot Ukraina och Israels attacker mot Gaza. Av dessa utgjordes 48 av fullständiga satser och 52 av nominalfraser. Den språkliga konstruktionen är därmed relativt jämnt fördelad mellan dessa två kategorier, vilket antyder att journalistiken tenderar att kombinera både dynamisk och komprimerad rapportering vid skildringen av militära angrepp i nyhetsrubriker. I materialet om Ryssland förekom nominalfraser något oftare (58,8 procent) än fullständiga satser (41,2 procent), medan fördelningen i materialet om Israel var omvänd: 55,1 procent fullständiga satser och 44,9 procent nominalfraser. Trots denna skillnad är helhetsbilden relativt balanserad, vilket tyder på att båda konflikterna representeras med liknande språkliga resurser, där både handling och effekt ges språklig form genom olika grammatiska uttryck.

Nominaliseringar, som ofta realiseras i nominalfraser, möjliggör en hög grad av informationskomprimering genom att processer förtingligas och uttrycks som substantiv snarare än verb. Detta bidrar till ökad abstraktionsgrad i texten (Hallesson 2011:40–41). Fullständiga satser konstruerar oftare en händelseburen och aktörsförankrad representation, eftersom de möjliggör realisering av dynamiska processer med tydliga deltagarstrukturer där aktörskap synliggörs (jfr Karlsson 2011:24–26). Richardson (2007:204) påpekar att när handlingar uttrycks som substantiv – exempelvis genom att man *ger ett namn* åt en händelse – suddas kopplingen mellan process och ansvar ut. På så sätt döljs aktörskap och orsak, vilket kan påverka läsarens förståelse av vad som har hänt och vem som bär ansvar.

5.1.1 Diskursiv och sociokulturell praktik – Konstruktioner av krigshandlingar

Att rubrikerna i materialet består av både fullständiga satser och nominalfraser kan förstås som ett uttryck för nyhetsgenrens diskursiva praktik. Inom ramen för den diskursordning som präglar

journalistiken – där språkliga konventioner formas av institutionella krav och, i detta sammanhang, journalistiska arbetsformer – används olika grammatiska resurser för att representera krigshandlingar (Fairclough 1995:57–59). Valet av konstruktion påverkar hur händelser ramas in och vilka tolkningsmöjligheter som erbjuds.

Fullständiga satser möjliggör en mer processinriktad skildring där handling och deltagare synliggörs, medan nominalfraser tenderar att presentera skeendet som ett komprimerat tillstånd. Sådana språkliga val speglar hur textuella strukturer relaterar till journalistiska ideal om effektivitet, objektivitet och dramaturgisk kompression (jfr Fairclough 2010:65–66). Diskurspraktiken är därmed en del av kampen om den diskursiva ordningen och bidrar till att reproducera eller förändra maktförhållanden i samhället (Fairclough 2010:70). Rubrikkonstruktion är således inte neutral, utan en del av det sätt på vilket språk medierar mellan text och samhälle (Fairclough 2010:65).

5.2 Transitivitetsanalys

Följande tabell redovisar de processer som identifierats i rubrikmaterialets fullständiga satser. Syftet är att synliggöra hur olika processtyper fördelar sig i rapporteringen av Israels attacker mot Gaza respektive Rysslands attacker mot Ukraina. Tabellen innehåller en kolumn för Rysslands attacker och en för Israels. Kolumnen längst till höger redovisar det totala antalet av samtliga inräknade konstruktioner. I parenteserna anges respektive procentsats. Tabellen har sammanställts med summeringarna från Bilaga 1.6 och 2.6.

	Rysslands attacker mot Ukraina	Israels attacker mot Gaza	Totalt
Materiella processer	17 (81%)	20 (74,1%)	37 (77,1%)
Mentala processer	2 (9,5%)	0 (0%)	2 (4,2%)
Verbala processer	1 (4,8%)	3 (11,1%)	4 (8,3%)
Relationell process	1 (4,8)	4 (14,8%)	5 (10,4%)
Totalt	21 (100%)	27 (100%)	48 (100%)

När fullständiga satser används i rubrikerna dominerar tydligt de materiella processerna – det vill säga processer som representerar konkreta, fysiska handlingar så som bombningar, angrepp eller militära attacker (Holmberg & Karlsson 2006:79). I materialet om Rysslands attacker mot Ukraina utgjorde de materiella processerna 17 av 21 analyserade satser, motsvarande 81 procent. I materialet om Israels attacker mot Gaza återfanns 20 materiella processer av 27, vilket utgör 74,1 procent. Sett över båda konfliktfallen innebär detta att 77,1 procent av alla fullständiga satser är materiella processer. Denna

övervikt av materiella processer ligger i linje med vad inom CDA beskrivs som typiskt för nyhetsdiskurser, där skeenden ofta återges som handlingar snarare än tillstånd eller känslor (jfr Richardsson 2007:204). Richardson (2007:197, 204) framhåller att valet av verbtyp i nyhetstext påverkar hur ansvar och intention uppfattas och visar att när materiella används synliggörs aktörskap och handling. Fairclough (1995:55, 58) menar att sådana språkliga val i medietexter bidrar till hur sociala relationer, identiteter och kunskapssystem konstrueras i diskursiv praktik.

Utöver dessa återfanns mentala processer endast i materialet om Rysslands attacker mot Ukraina, där två satser uttryckte emotioner eller kognitioner som rädsla eller oro. Verbala processer förekom i båda materialen, en gång i Rysslands fall och tre gånger i Israels. Dessa konstruktioner introducerade ofta representanter för stater eller organisationer – så som Unicef eller Israel – som uttalade sig om konflikten och bidrog till att förlägga krigets betydelser i uttryck snarare än handlingar. Relationella processer, som beskriver tillstånd, status eller egenskaper, var vanligare i Israels material (fyra satser jämfört med en i Ryssland). De tenderar att etablera krigets karaktär som ett pågående tillstånd snarare än enskilda händelser (Holmberg & Karlsson 2006:85–95).

Sammantaget speglar fördelningen av processtyper hur nyhetsrubriker språkligt formar krigshandlingar. Fullständiga satser konstrueras främst som materiella processer, vilket gestaltar våld som fysiska, aktiva skeenden – i linje med Hallessons (2011:43) iakttagelse om att sådana processer förankrar händelser i aktör, tid och rum. Förekomsten av verbala och relationella processer antyder samtidigt inslag av tolkning och beskrivning, om än i mindre omfattning.

5.2.1 Materiella processer

Tabellen nedan visar beståndsdelarna i de materiella processerna, organiserade i två kolumner: en för Rysslands attacker och en för Israels attacker. I varje ruta anges förekommande processer, deltagare och omständigheter för respektive kategori, med totalsummor inom parentes. Uppgifterna är hämtade från Bilaga 1.6 och 2.6.

	Rysslands attacker mot Ukraina (17)	Israels attacker mot Gaza (20)
Förstadeltagare:	Ryssarna, ryska attacker, ryska soldater, 30, svensk man, Putin, Ukraina, BB, Ukraina, Ryssland, Ryska styrkor, Flera missiler och drönare, Rysk robot, Ryssland (14)	Barn från Sverige, Satellitbilder, 57 medarbetare, Våra markstyrkor, Israeliska markstyrkor, Israel, Ahmed Madi i Göteborg, Israel, Sabreen i Skåne, Attacker, Dödsiffran [sic], Israel, FN (13)
Processkärnor:	kastar in, omringa, hotar, sköt ihjäl, intensifieras, dog, dött, gjort, Startar,	dött, visar, mist, trappar, dödats, gick, intensifierar, förlorat, används, slår, genomför, förlorade, pausas,

	träffats, jobba, evakuerar, stångar sig, inlett, avfyrade, träffat, trappar upp (17)	dödade, ödelägger, dödades, stiger, trappar, attackerade, fördöms (20)
Andradeltagare:	allt vad de har, Avdijivka, energiförsörjningen, kapitulerande ukrainare, Rysslands attacker mot Ukraina, verklighet av sina ord, utredning, 20-tal byar, markoffensiv, civilt fartyg (10)	livet, insatsen, två barn, minst 447 barn, sin markoperation, sin fru och två barn, Vit fosfor, insatser, sina släktingar, förhandlingarna, FN- och Röda Kors-medarbetare, Gaza, Ahmeds döttrar, flyganfall mot Gaza, Över 500 mål (15)
Omständighet:	i ryska luftanfall, i kriget i Ukraina, efter rysk attack, vid fronten, framåt i östra Ukraina, mot Charkiv, mot Ukraina under natten, mot Ukraina (8)	i bombning av Gaza, i Gaza, i attacker mot Gaza, i Gaza, i Gaza inatt, i Gaza, i Gaza, i israeliska attacker mot Gaza, mot Gaza City från flera håll, inne i Gaza City, i bombattack i Gaza, i Gaza, i Israels flyganfall mot Gaza, i Gaza, inför markinvasion, i Gaza (16)

I analysen identifierades 14 förstadeltagare i materialet om Rysslands attacker, jämfört med 13 i materialet om Israels attacker, trots att antalet materiella processer var något högre i det senare. Det är alltså färre uttryckta aktörer i relation till antalet materiella processer i Israels material. Det är också utmärkande att av dessa förstadeltagare var Ryssland eller ryssrelaterade benämningar (som *ryska soldater*, *Ryssland*, *Putin*) förekommande åtta gånger, medan Israel eller israelrelaterade benämningar (*Israel*, *våra markstyrkor*[9], *israeliska markstyrkor*) bara uttrycktes fem gånger. Vad gäller processkärnorna användes termen attackerade/attackerar/attackerat endast en gång av de totalt 37 materiella processerna, trots att hela materialet behandlar militära angrepp. I stället förekommer verb, i form av processkärnor, som *trappar upp*, *dött*, *gick in*, *slår*, *ödelägger*, *förlorade* och *fördöms*. Särskilt *intensifierar*/*intensifieras* återfinns i båda konflikterna. Dödsrelaterade uttryck som dött, dog, dödade, dödats, dödades är också frekventa, särskilt i materialet gällande Israels attacker där de förekommer fyra gånger, jämfört med två gånger i Rysslands material. Detta visar att konsekvenserna av våldet ofta uttrycks genom dödsrelaterade verb, snarare än genom explicita attacker.

När det gäller andradeltagare – alltså de mål som påverkas av handlingen – förekom dessa i 10 fall i Rysslands rubriker, medan de identifierades i 15 fall i Israels rubriker. Dessa deltagare är ofta konkreta objekt eller personer som påverkas av handlingen, till exempel *kapitulerande ukrainare* i Rysslands material och *Ahmeds döttrar* och *FN- och Röda Kors-medarbetare* i Israels material. Omständigheter – som ofta preciserar plats eller tid – identifierades i 8 fall i Rysslands rubriker och i 16 fall i Israels. De flesta är platsomständigheter, så som *mot Ukraina*, *i Gaza*, *inne i Gaza City*, men vissa utgör också tidsomständigheter, som *efter rysk attack* eller *inför markinvasion*. Enligt Holmberg & Karlsson

[9] Denna rubrik inleds med *Israel*: och räknas därför som ett exempel på synliggörande av Israel.

(2006:103–104) bidrar omständigheter till att förankra skeenden i tid och rum, vilket ger läsaren en tydlig bild av konfliktens geografiska och temporala förlopp.

Här följer en analys av utvalda rubriker som innehåller materiella processer, med fokus på deltagarstruktur, processkärna och omständigheter. Analysen utgår från Hallidays systemisk-funktionella grammatik, där materiella processer kännetecknas av att beskriva konkreta handlingar eller fysiska förändringar i världen (Holmberg & Karlsson 2013:80–84, 102–107; Karlsson 2011:22–27). Exempelmaterialet är hämtat ur bilagorna (1.1 till 1.4 och 2.1 till 2.4) och varje rubrik refereras med bilaga och radnummer inom parentes.

Ett tydligt exempel på en rubrik där både förstadeltagare och andradeltagare är uttryckta, med en distinkt materiell process är (Bilaga 1.1 rad 3): Ukraina: **Ryska soldater** sköt ihjäl kapitulerande ukrainare. Här är *Ryska soldater* förstadeltagare (aktören), *sköt* processkärnan (våldsam fysisk handling) och *kapitulerande ukrainare* andradeltagare (målet för handlingen). Denna konstruktion representerar en materiell process med tydlig ansvarsfördelning. Händelsen återges som en direkt våldshandling med både aktör och offer språkligt närvarande. Ett motsvarande exempel i rapporteringen om Israel återfinns i (Bilaga 2.2 rad 9): **Israel** intensifierar sin markoperation i Gaza. Här är *Israel* förstadeltagare, *intensifierar* processkärna och *sin markoperation* andradeltagare, med *i Gaza* som platsomständighet. Även här synliggörs Israel som aktivt agerande, men processen är mindre konkret än i föregående exempel – snarare en förstärkning än en direkt våldshandling. Richardson (2007:197) visar att valet av verbprocesser i rubriker – särskilt i rapporteringen av krig – bär ideologisk betydelse. Genom abstrakta och laddade verb kan militär aktivitet framställas utan tydlig agens, vilket i sin tur förenklar eller förskjuter förståelsen av våldets konsekvenser.

Rubriker där offret utgör förstadeltagare är också förekommande i materialet om Rysslands attacker. I (Bilaga 1.3 rad 2): **Ukraina** startar utredning efter rysk attack är *Ukraina* förstadeltagare, *startar* processkärna och *utredning* andradeltagare, medan *efter rysk attack* fungerar som en omständighet av tid. Den materiella processen *startar* gäller inte själva krigshandlingen utan en reaktion på den. Ryssland är inte placerat i någon grammatiskt aktiv position, utan nämns i en passiv, bakgrundsbetonad omständighet. Ytterligare ett exempel är (Bilaga 1.3 rad 6): **Ukraina** evakuerar 20-tal byar vid fronten. *Ukraina* är återigen förstadeltagare, *evakuerar* processkärna, *20-tal byar* andradeltagare och *vid fronten* omständighet. Orsaken till handlingen uttrycks i en efterföljande nominalfras – *ökade ryska attacker* – som står utanför den fullständiga satsen och saknar syntaktisk bindning till den. Genom att placera motiveringen för evakueringen i en fristående nominalfras reduceras relationen mellan orsak och handling till ett indirekt samband. På detta sätt utelämnas den handlande parten, och våldet framträder

som en abstrakt företeelse, vilket enligt Hallesson (2011:40–41) är typiskt för nominaliseringar och grammatiska metaforer (*attacker*). I materialet om Israels attacker återfinns ingen motsvarande konstruktion där Gaza eller palestinska aktörer uttrycks som förstadeltagare. Det närmaste exemplet återfinns i (Bilaga 2.1 rad 8): FN i Gaza: 57 medarbetare har mist livet. Här är *57 medarbetare* förstadeltagare, *mist* är processkärna och *livet* andradeltagare. Israel är inte uttryckt, varken som aktör eller i omständighet. Processen framställer döden som något som bara har inträffat. Detta är en tydlig form av avpersonifiering, där våldet framstår som något självverkande (jfr Trew 1979:98–101).

I andra rubriker finns förstadeltagaren Israel eller Ryssland, men utan att andradeltagare anges. Ett exempel (Bilaga 1.4 rad 10) är: Ryssland trappar upp mot Ukraina. *Ryssland* är här förstadeltagare, *trappar upp* processkärna och *mot Ukraina* omständighet. Processen är dynamisk men otydlig i fråga om vad som faktiskt förstärks – det framgår inte om det gäller flyganfall, markoffensiv eller något annat. Här används en typ av vaghet som är typisk för diskurser som signalerar aktivitet utan att specificera dess innehåll (jfr Fairclough 2010:67–68). Ett motsvarande exempel från Israels material är (Bilaga 2.3 rad 6): Israel slår mot Gaza City från flera håll. *Israel* är förstadeltagare, *slår* är processkärna och *mot Gaza City från flera håll* är omständighet. Här är processen tydligt våldsam, men något ospecifik. Det som attackeras är Gaza City, men själva konsekvenserna eller de drabbade omnämns inte. Denna typ av formulering kan skapa intryck av militär effektivitet utan att fokusera på humanitära följder (jfr Richardson 2007:201–203).

Dödsfall förekommer också i båda materialen. Ett exempel är (Bilaga 1.2 rad 1): Uppgifter: Svensk man har dött i kriget i Ukraina. Här är *svensk man* förstadeltagare, *dött* processkärna och *i kriget i Ukraina* omständighet. Ett motsvarande exempel i Israels material är (Bilaga 2.1 rad 1): Barn från Sverige har dött i bombning av Gaza. *Barn från Sverige* är förstadeltagare, *dött* processkärna och *i bombning av Gaza* omständighet. I båda fallen utelämnas vem som ansvarar för dödsfallen. I vissa fall redovisas konsekvenser för anhöriga. Exempelvis i (Bilaga 2.4 rad 3): Ahmeds döttrar dödades i Israels flyganfall mot Gaza. *Ahmeds döttrar* är andradeltagare, *dödades* är processkärna och *i Israels flyganfall mot Gaza omständighet*. Den som orsakar dödandet är inbakad i omständighetsfrasen, inte som subjekt. En liknande konstruktion finns i (Bilaga 2.3 rad 2): Ahmed Madi i Göteborg har förlorat sin fru och två barn i Gaza. Här är *Ahmed Madi* förstadeltagare, *förlorat* processkärna, *sin fru och två barn* andradeltagare och *i Gaza* omständighet. Den våldsutövande är inte närvarande i satsen.

Ur ett CDA-perspektiv är skillnaden i hur Ryssland och Israel positioneras i rubrikerna ideologiskt betydelsefull, inte bara textuellt utan också i den diskursiva och sociokulturella praktik där nyheter produceras. Trots att Israels attacker dominerar i antal materiella processer, synliggörs Ryssland oftare

som aktör. Det innebär en högre grad av aktörsutlämning i rubrikerna om Israel, vilket kan ses som en ideologisk strategi där ansvar osynliggörs (jfr Fairclough 2001:103–104). På diskursiv nivå speglar detta hur journalistiska produktionsmönster – som urval av aktörer – bidrar till att forma tolkningsramar där vissa parter syns mer än andra. På sociokulturell nivå kopplas detta till bredare hegemoniska strukturer: vissa staters våldshandlingar presenteras som mindre politiskt laddade eller mer naturliga. Genom att fokusera på konsekvenser snarare än aktörer suddas ansvar och intentioner ut, vilket kan bidra till att våldet framstår som ideologiskt neutralt (jfr Fairclough 2001:102–104, 108).

5.2.2 Mentala processer

Tabellen nedan visar de olika beståndsdelarna i de mentala processerna, organiserade i två kolumner – en för Rysslands attacker och en för Israels attacker. Inom varje ruta anges förekommande processer, deltagare och omständigheter för respektive kategori, med totalsumman inom parentes. Summeringen är hämtad från Bilaga 1.6 och 2.6.

	Rysslands attacker mot Ukraina	Israels attacker mot Gaza
Förstadeltagare:	Ukraina, vi (2)	(0)
Processkärnor:	Fasar, visste	(0)
Andradeltagare:	en kall vinter, om vi skulle överleva (2)	(0)
Omständigheter	(0)	(0)

De två mentala processer som återfinns i materialet om Rysslands attacker mot Ukraina illustrerar hur subjektiva upplevelser och känslotillstånd kan språkligt representeras i nyhetsrubriker – även om de förekommer i mycket begränsad omfattning. Ingen mental process identifierades i materialet om Israels attacker mot Gaza.

Den första mentala processen återfinns i (Bilaga 1.1 rad 2): Ukraina fasar för en kall vinter. Här är *Ukraina* förstadeltagare (upplevare), *fasar* processkärna, och *en kall vinter* andradeltagare (fenomen). Det rör sig om ett klassisk exempel på en mental process där en upplevare (*Ukraina*) uttrycker rädsla inför ett framtida tillstånd. Processen konstruerar Ukraina som bärare av en känslomässig reaktion, vilket skiljer sig från den annars dominerande representationen av Ukraina som plats för fysiska våldshandlingar eller strategiska skeenden. Detta är också en av få rubriker där konfliktens psykologiska konsekvenser ges en språklig form, vilket – i likhet med vad Holmberg & Karlsson (2006:87–88) visar i skönlitterära exempel – kan ske genom mentala processer som uttrycker känslor eller sinnesintryck. Den andra mentala processen förekommer i (Bilaga 1.2 rad 5): *Raketattacker mot Ukraina*: "Visste inte om

vi skulle överleva". Här är det pronomenet *vi* som fungerar som förstadeltagare, *visste* är processkärna och *om vi skulle överleva* utgör andradeltagare och fenomen. Även detta exempel innehåller ett subjektivt perspektiv, men till skillnad från det förra konstrueras detta i direkt anföring. Citatet är kopplat till rubrikens inledande nominalfras *Raketattacker mot Ukraina*, vilket förankrar den mentala processen i ett pågående våldsscenario. Den mentala processen fungerar här som en diskursiv förstärkning av konsekvensen – läsaren erbjuds en inblick i civilas osäkerhet och utsatthet, vilket skapar affektiv laddning i rubriken.

Sammantaget visar dessa två exempel hur mentala processer, även om de är få, används för att kortvarigt lyfta fram konflikten ur ett subjektivt perspektiv – antingen genom statlig oro (Ukraina) eller genom civil erfarenhet (vi). De framstår som diskursiva undantag i en nyhetsdiskurs där fullständiga satser starkt präglas av materiella processer, de är dock betydelsefulla för att synliggöra emotionella och psykologiska dimensioner av kriget, om än i mycket begränsad utsträckning.

5.2.3 Verbala processer

Tabellen nedan redovisar de olika beståndsdelarna i de verbala processerna, fördelade på två kolumner – en för Rysslands attacker och en för Israels attacker. Antalet förekomster av processer, deltagare och omständigheter anges i varje ruta, med totalsumman inom parentes. Underlaget är hämtat från Bilaga 1.6 och 2.6.

	Rysslands attacker mot Ukraina	Israels attacker mot Gaza
Förstadeltagare:	Ryssland (1)	Unicef, Farah i Gaza, Israel (3)
Processkärnor:	hävdar (1)	Uppger, teckentolkar, bekräftar (3)
Andradeltagare:	framsteg (1)	sina föräldrar, attack mot flyktingsläger [sic], Minst 447 barn har dödats i Gaza (3)
Omständigheter	i östra Ukraina (1)	om bombningarna, i Gaza (2)

De verbala processerna är, likt de mentala, få till antalet i materialet och förekommer endast i fyra av de totalt 48 fullständiga satserna. I linje med SFG betecknar verbala processer kommunikativa handlingar som exempelvis *att uppge*, *hävda* eller *bekräfta* något (Holmberg & Karlsson 2006:94–95). Dessa satser består vanligtvis av en talare (förstadeltagare), ett yttrat innehåll (talmål) och ibland en mottagare (andradeltagare). Trots sin begränsade mängd spelar de verbala processerna en roll i nyhetsdiskursen. De knyts ofta till auktoritativa källor – så som statliga aktörer – vilket, enligt Richardson (2007:204–205), påverkar hur legitimitet konstrueras i texten.

I Rysslands material förekommer en verbal process i (*Bilaga 1.4* rad 1): Ryssland hävdar framsteg i östra Ukraina. Här utgör *Ryssland* förstadeltagare (talare), *hävdar* processkärna, *framsteg* talmål och *i östra Ukraina* omständighet (plats) (Holmberg & Karlsson 2006:94–97). I (*Bilaga 2.3*, rad 5): Farah i Gaza teckentolkar åt sina föräldrar om bombningarna […] är *Farah i Gaza* förstadeltagare, *teckentolkar* processkärna, *sina föräldrar* andradeltagare och *om bombningarna* omständighet. Denna konstruktion lyfter ett civilt perspektiv. Genom att inkludera en individuell part breddas konfliktens diskursiva representation (jfr Richardsson 2007:198, 204–205). Ytterligare en verbal sats återfinns i (*Bilaga 2.3*, rad 7): Israel bekräftar attack mot flyktingsläger [sic] i Gaza […]. Här fungerar *Israel* som förstadeltagare, *bekräftar* som processkärna, *attack mot flyktingsläger* som talmål och *i Gaza* som platsomständighet. Genom att presentera attacken som något som endast bekräftas snarare än aktivt utförs, positioneras Israel i rollen som informationsförmedlare snarare än våldsutövare. Det är ett exempel på hur språkets val kan tona ned ansvar genom språkliga konstruktioner som formellt fokuserar på kommunikation snarare än handling (jfr Richardson 2007:204–207).

Sammanfattningsvis synliggör de verbala processerna hur nyhetsrapporteringen skiftar fokus från fysiskt agerande till språkliga yttranden. På textnivå uttrycks detta genom ett skifte från materiella till verbala processer. På diskursiv nivå används dessa yttranden för att rama in konflikten genom externa eller interna röster. På sociokulturell nivå återspeglar det en journalistisk praktik där legitima röster – statliga eller civila – tilldelas auktoritet att tolka händelserna (jfr Fairclough 2010:65–70; jfr Richardson 200:205–207).

5.2.4 Relationella processer

Nedan presenteras en tabell över de olika beståndsdelarna i de relationella processerna, uppdelade i två kolumner: en för Rysslands attacker och en för Israels attacker. Varje ruta visar förekomster av processer, deltagare och omständigheter, med totalsumman angiven inom parentes. Sammanställningen baseras på material från Bilaga 1.6 och 2.6.

	Rysslands attacker mot Ukraina	Israels attacker mot Gaza
Förstadeltagare:	Ukraina (1)	det, folk, flera krigsord (3)
Processkärnor:	varit (1)	ser, vara, är, är (4)
Andradeltagare:	förberett (1)	förberedelse inför offensiven, rädda, nya för mig, så (4)
Omständigheter	(0)	inne i Gaza (1)

De relationella processerna är, likt de mentala och verbala, förhållandevis få i materialet. Totalt förekommer fem rubriker som innehåller relationella processer: en i materialet om Rysslands attacker

mot Ukraina, och fyra i materialet om Israels attacker mot Gaza. Dessa processer uttrycker inte handling eller upplevelse, utan beskriver i stället hur något är, ser ut eller förhåller sig till något annat (Holmberg & Karlsson 2010:91–92).

Rysslands relationella process förekommer i (*Bilaga 1.3*, rad 4): […] ”Ukraina har varit förberett”. Här är *Ukraina* förstadeltagare (bärare), *varit* processkärna och *förberett* attribut. Rubriken förmedlar ett tillstånd, men det är inte ett tillstånd som förklaras i relation till någon konkret förändring eller händelse, vilket är typiskt för relationella processer. I materialet om Israels attacker återfinns relationella processer i flera former. I (*Bilaga 2.1* rad 2): så ser det ut inne i Gaza är *det* förstadeltagare (bärare), *ser* processkärna och omständigheten *inne i Gaza* anger plats. Rubriken etablerar en ögonblicksbild och bygger på en visuell översikt snarare än en aktörsdriven konstruktion. Efter en ovan nämnd verbal process följer en relationell process i (*Bilaga 2.3* rad 5): Farah i Gaza teckentolkar åt sina föräldrar om bombningarna: ”Flera krigsord är nya för mig”. I den relationella processen är *flera krigsord* förstadeltagare, *är* processkärna och *nya för mig attribut*. Det är en personlig observation som bidrar med ett civilt och individuellt perspektiv, i kontrast till andra rubriker som oftare skildrar strukturella eller statliga aktörer. Ett annat exempel är (*Bilaga 2.2*, rad 10): folk är rädda. *Folk* är förstadeltagare, *är* processkärna, och *rädda* attribut. Här används en subjektiv och känslobaserad observation, vilket skapar ett mer affektivt tonläge i rubriken. I (*Bilaga 2.2*, rad 7): […] kan vara förberedelse inför offensiven är *vara* processkärna och *en förberedelse inför offensiven* attribut (andradeltagare).

Ur ett CDA-perspektiv kan till synes neutrala, relationella beskrivningar fungera som en strategi för att etablera status quo i nyhetsdiskursen. På textnivå framstår de som odramatiska och objektiva, men kan bära ideologiskt innehåll i form av naturaliserade representationer (jfr Fairclough 2001:100–102). På diskursiv nivå framställs innehållet som hämtat från externa, tekniska källor, vilket stärker intrycket av neutralitet (jfr Fairclough 2001:107–108). På sociokulturell nivå bidrar detta till att upprätthålla hegemoniska föreställningar om hur verkligheten bör förstås (jfr Fairclough 2001:116).

5.3 Ergativitetsanalys

I denna del analyseras hur agentivitet tar form i nyhetsrubriker som skildrar Rysslands attacker mot Ukraina och Israels attacker mot Gaza. Med agentivitet avses här hur den som utför en handling synliggörs i texten – antingen som ett tydligt närvarande subjekt eller på mer indirekta sätt. SFG utgör utgångspunkten för att urskilja relationer mellan deltagare, process och påverkan (Karlsson 2011:28–30; Holmberg & Karlsson 2006:108–110). Särskilt relevant är det ergativa systemet, där den drivande parten benämns som agent och den som utsätts som medium. Analysen genomförs med en tillämpning

av det ergativa systemet, vilket fokuserar på relationen mellan agent och medium, alltså den som orsakar en process och den som påverkas av den (Karlsson 2011:28–30).

I materialet identifieras totalt 48 fullständiga satser: 21 i rubrikerna om Rysslands attacker mot Ukraina och 27 i rubrikerna om Israels attacker mot Gaza. Dessa satser analyseras utifrån ett ergativitetsperspektiv, där fokus ligger på relationen mellan agent (den som utför handlingen) och medium (den som påverkas av handlingen). Nedan presenteras en tabell över de olika beståndsdelarna i ergativitetsanalysen, uppdelade i två kolumner: en för Rysslands attacker och en för Israels attacker. Sammanställningen baseras på Bilaga 1.7 och 2.7.

	Rysslands attacker mot Ukraina	Totalt:	Israels attacker mot Gaza	Totalt:
Agent	Ryssarna, ryska attacker, Ryska soldater, Putin, Ukraina, Ukraina, Ryska styrkor, rysk robot	Totalt: 8 Ryskt: 6 Ukrainsk 2	våra markstyrkor, Israel, Attacker, Israel, Farah i Gaza,	Totalt:5 Israelisk: 3 Privatperson: 1
Medium	allt vad de har, energiförsörjningen, kapitulerande ukrainare, verklighet av sina ord, utredning, 20-tal byar, markoffensiv, civilt fartyg, Ukraina, Ryssland	Totalt:10 Rysk: 1 Ukrainsk: 3	insatsen, sin markoperation, Gaza, flyganfall, sina föräldrar, Israel	Totalt: 6 Israelisk: 1 Gaza: 1
Räckvidd	en kall vinter, framsteg i östra Ukraina	Totalt: 2	attack mot flyktingsläger [sic],	1
Icke-ergativ sats	Därför intensifieras Rysslands attacker mot Ukraina, 30 dog i ryska luftanfall, Svensk man har dött i kriget i Ukraina, BB har träffats, "Man kan inte sluta jobba bara", Ryssland stångar sig framåt i östra Ukraina, Flera missiler och drönare avfyrade mot Ukraina under natten, Ryssland trappar upp mot Ukraina, "Visste inte om vi skulle överleva”	Totalt: 9 Rysk: 4 Ukrainsk: 5	Barn från Sverige har dött i bombning av Gaza, 57 medarbetare har mist livet, Två barn som uppges vara svenskar ska ha dödats i attacker mot Gaza, Två barn som uppges vara svenskar ska ha dödats i attacker mot Gaza, Israeliska markstyrkor gick in i Gaza inatt, Vit fosfor används i israeliska attacker mot Gaza, Israel slår mot Gaza City från flera håll, Genomför insatser inne i Gaza City, Sabreen i Skåne förlorade sina släktingar i bombattack i Gaza, Förhandlingarna pausas, FN- och Röda Kors-medarbetare dödade i Gaza, Ahmeds döttrar dödades i Israels flyganfall	Totalt: 21 Israelisk: 4 Gaza: 15

			mot Gaza, Dödsiffran [sic] i Gaza stiger, Över 500 mål attackerade i Gaza, fördöms av FN, så ser det ut inne i Gaza, kan vara förberedelse inför offensiven, folk är rädda, Flera krigsord är nya för mig, Ahmed Madi i Göteborg har förlorat sin fru och två barn i Gaza, Minst 447 barn har dödats i Gaza, uppger Unicef	

I rubrikerna om Rysslands attacker återfanns åtta satser med en uttryckt agent, varav sex refererade till Ryssland i olika former, så som *Ryska attacker*, *Putin* och *Ryska soldater*. Två satser hade *Ukraina* som agent. I samma material identifierades 10 satser med ett uttryckt medium. Tre av dessa refererade till ukrainska entiteter, exempelvis *kapitulerande ukrainare* och *framsteg i östra Ukraina*. Övriga medium utgjordes av mer generella kontraktioner av objekt, så som *markoffensiv* eller *allt vad de har*. Ett av dessa medium var *Ryssland*.

I rubrikerna om Israels attacker återfanns fem satser med uttryckt agent och medium. Tre av dessa avsåg Israel (två gånger som *Israel*, en gång som *Våra markstyrkor* där Israel nämns tidigare i rubriken). Övriga agenter utgjordes av *Farah i Gaza* och *Attacker*. Medium uttrycktes i 6 satser och utgjordes av bland annat *Gaza*, *flyktingsläger* [sic] eller *sina släktingar*. *Israel* omnämns som medium vid ett tillfälle.

Utöver dessa ergativa strukturer återfanns ett stort antal icke-ergativa satser – det vill säga satser som inte uppfyller kraven på både uttryckt agent och medium, och som därmed inte kan analyseras med hjälp av ergativitetsmodellen. I materialet om Rysslands attacker förekom nio sådana satser, där Ryssland var uttryckt fyra gånger och Ukraina fem gånger. I materialet om Israels attacker var motsvarande antal hela 21 satser. I dessa förekom Israel fyra gånger och Gaza femton gånger. Dessa konstruktioner kännetecknas ofta av att handlingen uttrycks utan en tydlig agent, eller att endast konsekvenserna av handlingen (*t.ex. FN- och Röda Kors-medarbetare dödade i Gaza* eller *folk är rädda*) framställs.

I materialet om Rysslands attacker återfinns (*Bilaga 1.1* – rad 1) ett typiskt exempel på en ergativ sats som uttrycker handling: **Ryssarna** kastar in allt vad de har: *Ryssarna* är agent, processen är materiell *kastar in* (handling), och *allt vad de har* fungerar som mål och medium. Detta är en tydlig konstruktion av ansvar där Ryssland genom *ryssarna* framställs som en kollektiv agent. På liknande sätt i (*Bilaga 1.1*, rad 3): **Ryska soldater** sköt ihjäl kapitulerande ukrainare där *Ryska soldater* är agent, processen *sköt ihjäl* är materiell (handling), och *kapitulerande ukrainare* utgör medium. Dessa satser konstruerar en tydlig orsakskedja där en uttryckt agent framställs som den som genomför våldshandlingen. Det är

typiskt för ergativa konstruktioner, som möjliggör att en deltagare uttrycks som orsak till processen (Holmberg & Karlsson 2006:110). Ett kontrasterande exempel är satsen i (*Bilaga 1.3* rad 2): **Ukraina** startar utredning efter rysk attack, där *Ukraina* är agent i en materiell process *startar* (handling), med *utredning* fungerar som medium. Även här uttrycks agentivitet tydligt, men fokus förskjuts från militära våldshandlingar till administrativa åtgärder, vilket påverkar representationen av konfliktens dynamik. I (*Bilaga 1.1* rad 2): Ukraina fasar för en kall vinter förändras den ergativa strukturen. Här är *Ukraina* visserligen förstadeltagare, men i egenskap av medium i stället för agent. Processen *fasar* är att betrakta som en händelse, det vill säga en mental och icke-agentiv process (Holmberg & Karlsson 2006:108–109). *En kall vinter* fungerar här som räckvidd, det vill säga vad upplevelsen riktas mot. Detta bidrar till att dämpa representationen av Ukrainas handlingsförmåga och förstärker dess roll som utsatt part.

I materialet om Israels attacker förekommer flera exempel där Israel framträder som agent. I (*Bilaga 2.4* rad 6): **Israel** trappar upp flyganfall mot Gaza inför markinvasion fungerar *Israel* som agent, *trappar upp* är en materiell process (handling), och *flyganfall* utgör mål. På liknande sätt i (*Bilaga 2.2* rad 9): **Israel** intensifierar sin markoperation i Gaza där *Israel* är agent, *intensifierar* är en materiell process (handling), och *sin markoperation* fungerar som medium – *i Gaza* är en platsomständighet. Dessa satser konstruerar Israel som en aktivt styrande part i konflikten. En privatperson förekommer också, i (*Bilaga 2.3* rad 5): **Farah i Gaza** teckentolkar åt sina föräldrar om bombningarna är *Farah i Gaza* agent, processen är verbal, och *sina föräldrar* fungerar som medium. Detta exempel breddar agentiviteten och för in ett civilt perspektiv, vilket i sig påverkar läsarens uppfattning om krigets närvaro i vardagen. Ett annat exempel med en mindre konventionell agent är i (*Bilaga 2.4* rad 2): **Attacker** ödelägger Gaza. Här är *Attacker* agent, vilket ger handlingen ett visst anonymiserat eller opersonligt drag – trots att det är en aktiv konstruktion.

I rubrikerna Ryssland hävdar framsteg i östra Ukraina (*Bilaga 1.4* rad 1) och Israel bekräftar attack mot flyktingsläger [sic] i Gaza (Bilaga 2.3 rad 7) realiseras verbala processer utan uttryckt mottagare. Enligt Karlsson (2011:29) innebär detta att talaren fungerar som medium och det sagda som räckvidd, vilket skiljer sig från verbala processer där en mottagare påverkas. Då inga deltagare i dessa exempel uttryckligen påverkas av utsagan, klassificeras konstruktionerna som icke-agentiva. Trots att både Ryssland och Israel förekommer som förstadeltagare (enligt transitivitetsanalysen) i satsen, fungerar de därmed inte som agenter i ergativ bemärkelse (Karlsson 2011:29).

Sammanfattningsvis visar dessa exempel hur ergativa satser används för att konstruera agentivitet i båda materialen. Genom att kartlägga vem som är uttryckt agent, medium och hur processerna är uppbyggda, blir det möjligt att synliggöra skillnader i hur ansvar och initiativ tillskrivs olika parter. Enligt Holmberg

& Karlsson (2006:108–110) är det framför allt i de materiella processerna som uppdelningen mellan agent och medium blir tydlig, vilket gör dem särskilt intressanta att undersöka när man analyserar agentivitet.

5.3.1 Diskursiv och sociokulturell praktik – Ergativitetsanalys

Skillnaden att Ryssland förekommer som uttryckt agent i sex av åtta ergativa satser, medan Israel endast uttrycks som agent i tre av fem satser är anmärkningsvärd. På textnivå artikuleras Rysslands agens i högre grad genom grammatiska strukturer där en aktör tillskrivs våldshandlingen, vilket gör Rysslands roll mer explicit. Med utgångspunkt i Faircloughs tredelade analysram (1995:57–62) kan denna skillnad på diskursiv praktisk nivå tolkas som en effekt av redaktionella rutiner och diskursiva resurser. På sociokulturell nivå kan skillnaderna förstås i relation till hegemoniska praktiker i mediernas diskursordning där vissa länders militära agerande framställs mer explicit genom språkliga val, medan andras handlingar i högre grad förblir språkligt underförstådda (jfr Fairclough 1995:67–68).

En annan påfallande skillnad mellan materialen är antalet icke-ergativa satser. Att konstruktioner av fullständiga satser är icke-ergativa i mer än dubbelt så många fall i Israels rubriker jämfört med Rysslands kan indikera en diskursiv tendens att tona ner agentivitet i vissa kontexter. På textuell nivå innebär detta, med stöd i Karlsson (2011:28–30), att deltagare ofta realiseras som medium snarare än som agent, vilket minskar deras språkliga ansvarstagande i texten.

I ljuset av Faircloughs modell för CDA (2010:65–68, 72) kan sådana språkval på diskursiv nivå förstås som en del av journalistiska praktiker där språkliga resurser medierar representationen av agenter. På sociokulturell nivå kan denna typ av agensfördelning tolkas som ideologiskt laddad, där vissa länders militära agerande framstår som explicita och ansvarsbärande, medan andra – genom utelämnad agens – konstrueras som passiva eller kontrollerade. Denna asymmetri kan förstås som en del av bredare hegemoniska mönster i nyhetsdiskurser.

5.4 Ideationella grammatiska metaforer

Denna analys fokuserar på ideationella grammatiska metaforer, där verb som attackerar realiseras som substantiv, exempelvis *attack*. Sådana konstruktioner, som är särskilt vanliga i rubriker, möjliggör ett mer komprimerat och abstrakt språkbruk där handlingar ofta uttrycks med substantiv i stället för verb (Fowler 2007:97–98). Enligt Karlsson (2011:31–32) innebär detta en förtingligande av handlingar, vilket kan dölja eller förskjuta ansvar. I flera fall kombineras metaforen med ett nationellt attribut – det

som Halliday (2014:729) kallar *classifier* – som i *israeliska* attacker eller *Rysslands* offensiv, vilket antyder en handlande part. I andra fall, som flyganfall mot Gaza, saknas sådana tillägg, vilket enligt min tolkning gör ansvaret bakom handlingen än mer otydlig. Genom att jämföra metaforer med och utan klassificerare kan man på denna nivå analysera hur frekvent den handlande parten kommer till uttryck i nyhetsdiskursen.

Tabellen som presenteras nedan baseras på materialet i Bilaga 1.8 och Bilaga 2.8. I bilagorna återfinns även uppackade versioner av samtliga metaforer samt kommenterade analyser i likhet med den metod Hallesson (2011:41–47) använder i sin ideationella genomgång av en ledartext i Dagens Nyheter.

Rysslands attacker mot Ukraina		Israels attacker mot Gaza	
Metafor med klassificerare	Metafor utan klassificerare	Metafor med klassificerare	Metafor utan klassificerare
15 av 27 – 55,6%	12 av 27 – 44,4%	9 av 27 – 33,3%	18 av 27 – 67%

Vid en översiktlig genomgång av materialet framträder ett genomgående mönster: både i rubrikerna om Rysslands attacker mot Ukraina och Israels attacker mot Gaza används ideationella grammatiska metaforer konsekvent för att gestalta våldshandlingar. Det är substantiv som *attack*, *flyganfall*, *operation* och *räd* som dominerar. Vad som däremot skiljer materialet åt är graden av synliggjord nationell tillhörighet. I Rysslands fall innehåller 15 av 27 rubriker (55,6 %) en explicit klassificerare till Ryssland medan motsvarande andel i Israels material är 9 av 27 (33,3 %).

Det ryska materialet uppvisar en starkare tendens att använda klassificerare genom konstruktioner som (Bilaga 1.8 Rad 1): *ryska attacker hotar energiförsörjningen*, (Bilaga 1.8 Rad 2): *Därför intensifieras Rysslands attacker mot Ukraina*, (Bilaga 1.8 Rad 16): *Massiva ryska flyganfall mot Ukraina* och (Bilaga 1.8 Rad 15): *Hotell i Ukraina totalförstört i rysk robotattack*. I dessa fall står Ryssland som ett synligt, om än komprimerat, tillägg genom en klassificerare intill den ideationella metaforen. Även variationen för krigshandlingen är låg – *attack* och *attacker* förekommer i 9 av de 15 konstruktionerna med tillägg. Detta skapar en enhetlig bild där våldshandlingen får en stark koppling till Ryssland som agerande, vilket också förstärks av mängden upprepning. Exempelvis används *ryska attacker* i 6 fall medan varianter som *rysk attack* eller *rysk offensiv* återkommer i 4 fall. I de 12 fall där ingen sådan klassificerare som benämner nationalitetstillhörighet förekommer exempelvis (Bilaga 1.8 Rad 3): *Attacker i flera städer*, (Bilaga 1.8 Rad 5): *Största attacken från luften* (*Bilaga 1.8* Rad 22): *Stora luftanfall mot Ukraina*. Här lämnas våldsutövaren oidentifierad. Skillnaden blir särskilt tydlig när man jämför till synes närliggande konstruktioner: (Bilaga 1.8 rad 3): *Attacker i flera städer* står utan

klassificerare, medan (Bilaga 1.8 rad 6): *Nya ryska attacker mot Ukraina* gör Ryssland till mer handlande i en liknande händelse. Valet att inkludera eller exkludera en klassificerare påverkar därmed att en typ av ansvar blir något mer synlig för läsaren.

Det israeliska materialet präglas av större variation vad gäller både begrepp och klassificerare. De 9 konstruktioner där Israel explicit anges – till exempel (Bilaga 2.8 Rad 11): […] *minst 50 döda i israeliska flygattacker*, (Bilaga 2.8 rad 4): *Israeliska markoperationer i Gaza* och (Bilaga 2.8 rad 22): […] *Israels flyganfall mot Gaza* – gör den handlande synlig men använder ofta mer tekniska termer. Det är inte alltid *attacken* utan ibland *operationen* som namnges. Just begreppet *operation* och *markoperation* förekommer i tre fall, i Bilaga 2.8 på rad 4, 6, 12 och *räd* och *markräd* används på rad 16 och 25, dessa begrepp används aldrig i Rysslands material. Det tyder på att Israels agerande i högre grad ramas in som strategiskt och administrativt snarare än våldsamt och brutalt. Två av dessa rubriker (Bilaga 2.8 rad 24 och 26) innehåller konstruktioner som avviker något formellt, då nationen Israel anges i nära anslutning till en ideationell grammatisk metafor, men inte intill själva metaforkonstruktionen. På rad 24 (i Bilaga 2.8) – Israel trappar upp *flyganfall mot Gaza* inför markinvasion – är *flyganfall* en nominaliserad process som uttrycker handling, medan *Israel* uttrycks separat som subjekt tillsammans med processkärnan (enligt transitivitetsanalysen) *trappar upp*. Konstruktionen signalerar en koppling mellan Israel och den nominaliserade handlingen, även om denna inte uttrycks intill själva metaforen. På rad 26 (i Bilaga 2.8) – *Israel*: *"Man mot man"-strider i Gaza* – fungerar *strider* som nominalisering inom citat, där *Israel* introduceras som ett fristående rubrikinledande subjekt. I båda fallen nämns Israel i anslutning till den beskrivna handlingen, vilket motiverar att rubrikerna tas med i analysen. I de resterande 18 rubrikerna i Israels material nämns ingen ansvarig part, vilket gör att handlingarna uppträder mer som autonoma företeelser: (Bilaga 2.8 rad 14): *Bombningarna av Gaza de värsta någonsin*, (Bilaga 2.8 rad 8): *Förödelsen i Gaza efter nattens attacker*, (Bilaga 2.8 rad 8): *Södra Gaza under intensiv beskjutning*, (Bilaga 2.8 rad 20): *Nya attacker mot flyktingläger i Gaza*. Här saknas klassificering och varje form av språklig koppling till Israel – ansvaret för attacken är helt utelämnat. Ett gränsfall utgjordes av *Dödsiffran* [sic] *i Gaza stiger* (Bilaga 2.8 rad 23). Metaforen *Dödsiffran* är en numerisk, abstrakt metafor och utgör i sig inte ett militärt angrepp, vilket talar mot inkludering. Däremot konstrueras den som en följd av ett militärt angrepp och uttrycker en inpackad process – att dödas – utan klassificerare. Eftersom processen kan packas upp på ett meningsfullt sätt – till exempel *dödar allt fler i Gaza* eller *dödar i Gaza* – inkluderas den i analysen.

Skillnaderna mellan de två undersökta materialen är tydliga: Ryssland kopplas i större utsträckning direkt till våldet, både genom frekvent användning av ordet *attack* och genom ett konsekvent användande av klassificerare i form av nationalitetstillägg. Israel däremot anonymiseras oftare, och när Israel väl nämns sker det ofta i samband med begrepp som *markoperation* snarare än *attack*. Det finns bara en rubrik i Israels material där attack kombineras med ett israeliskt tillägg: *Vit fosfor används i israeliska attacker mot Gaza* (Bilaga 2.8 rad 15). Detta kan jämföras med nio rubriker i det ryska materialet där just *attack* eller *attacker* står tillsammans med en rysk klassificering. Israels material bygger alltså i högre utsträckning på mer tekniska eller militärt kodade substantiv som *operation*, *markräd*, *beskjutning* och *räd*, medan Rysslands metaforer domineras av *attack*, *anfall*, *robotattack* och *offensiv*. Detta påverkar hur våldet gestaltas: i det ryska materialet framstår det som omedelbart och konfrontativt, i det israeliska som systematiskt och planerat.

5.4.1 Diskursiv och sociokulturell praktik – Ideationella grammatiska metaforer

I Faircloughs tredimensionella modell (1995:57–59) kan materialet förstås som ett exempel på hur språkliga strukturer – särskilt nominaliseringar och frånvaro av uttryckt våldsutövare – formar nyhetsdiskursen. Båda materialen präglas av substantiv som *attack* och *flyganfall* där komplexa skeenden komprimeras till abstrakta enheter. Detta effektiviserar rubrikspråket men kan samtidigt förskjuta eller dölja ansvar. En skillnad gäller graden av klassificering: Ryssland nämns i 55,6 % av rubrikerna, Israel i 33,3 %, vilket innebär att Rysslands ansvar synliggörs oftare medan Israels handlingar oftare presenteras utan tydlig avsändare.

På nivån för diskursiv praktik kan de tolkas som uttryck för redaktionella rutiner och journalistiska normer som påverkar hur staters handlingar gestaltas språkligt (Fariclough 1995:58–60). I denna analys presenteras Ryssland oftare i direkt relation till handlingen, medan Israel i högre grad förekommer utan att grammatiskt kopplas till den beskrivna handlingen – ett mönster som antyder att olika diskursiva resurser mobiliseras beroende på kontext. Sådana språkliga val – här i form av rubrikernas struktur – präglas av ideologiska val (Fairclough 2010:65–67) och påverkar vilka tolkningar som framstår som möjliga. På sociokulturell nivå kan dessa val förstås som uttryck för hegemoniska processer i mediediskursen, där vissa stater ges större språklig synlighet än andra och där vissa våldshandlingar ges en mer problematiserande inramning medan andra framställs som administrativa eller legitima (Fairclough 1995:58–59, 67–68; Fairlcough 2010:67–71).

5.5 Projektionsanalys

Ytterligare en aspekt som analyseras är verbal projektion, där ett påstående tillskrivs en talare – antingen genom uttryckta verbala processer eller genom konstruktioner där talarrollen endast antyds. Enligt Halliday och Matthiessen (2014:676–679) kan projektion realiseras både explicit och i mer komprimerad, metaforisk form. Detta är vanligt i nyhetsrubriker, särskilt i kolonstrukturer som tolkas som projicerande satser. Även rubriker med uttryckliga verb som säger eller uppger inkluderas. Tabellen nedan sammanfattar resultaten, med Rysslands rubriker till vänster och Israels till höger, baserat på Bilaga 1.9 och 2.9.

Rysslands attacker mot Ukraina				Israels attacker mot Gaza			
Talare:	Antal:	Projektionstyp	Antal	Talare:	Antal:	Projektionstyp	Antal
Ukraina	11	Implicit/metaforisk verbal process	13	Israel	5	Implicit/metaforisk verbal process	7
Opersonlig	1	Direkt projektion via verbalt mönster och citat.	1	FN i Gaza	1	Direkt verbal projektion med uttryckt talare med citat	3
Tematisk inramning	2	Fullständig projektion i en kongruent verbal process	1	SR:s utsände	1	Fullständig projektion i en kongruent verbal process	1
Försvarsanalytiker	1	Implicit/metaforisk verbal process med citat	2	Läkare i Gaza	1		
Underförstådd person	1			HRW (Human Rights Watch)	1		
Ryssland	1			Farah i Gaza	1		
				Israelisk militär	1		
Totalt:	17	Totalt:	17	Totalt:	11	Totalt:	11

I det material som behandlar Rysslands attacker mot Ukraina återfinns 17 rubriker som innehåller verbal projektion. Av dessa utgörs majoriteten, 15 fall, av implicit/metaforisk verbal process, medan endast en rubrik innehåller en kongruent verbal process (Ryssland hävdar framsteg i östra Ukraina) och en innehåller direkt projektion via ett verbalt mönster och citat (Försvarsanalytiker om ryska attackerna: "Ukraina har varit förberett”). Talaren är i 11 fall Ukraina, medan Ryssland förekommer som talare endast en gång. I övriga fall utgörs talaren av opersonliga konstruktioner så som underförstådda

personer eller tematiska inramningar utan uttryckt talare. Det som projiceras är i regel påståenden om ryska angrepp, vilket innebär att Ukraina ofta fungerar som källposition för att tillskriva Ryssland handling och våldsutövning. Samtidigt lämnas Ryssland själv i hög grad utanför rollen som röstbärare.

I materialet om Israels attacker mot Gaza förekommer 11 rubriker med verbal projektion. Även här dominerar implicit/metaforisk verbal process, 7 fall, men i motsats till Rysslands material är andelen rubriker där projektionen sker genom direkt citat eller kongruenta strukturer högre. Tre rubriker innehåller direkt verbal projektion med uttryckt talare och citat, och en använder en fullständig projektion i en kongruent verbal process. Israel fungerar som talare i 5 fall, och Israelisk militär i ytterligare ett, vilket innebär att Israel får rollen som talare i över hälften av Israels material som innehåller projektion. De övriga talare utgörs av externa aktörer som FN, Human Rights Watch, en läkare, en journalist samt en civilperson (Farah i Gaza).

Ur ett ideationellt perspektiv visar Halliday och Matthiessen (2014:676–679) att projicerade yttranden kan realiseras i komprimerad form. Denna typ av konstruktion är vanlig i nyhetsjournalistik och förekommer i det undersökta materialet, där talarrollen ofta antyds snarare än uttrycks explicit. Dessa strukturer möjliggör att särskilda talare – ofta nationer eller institutioner – tillskrivs en röst i rubriken, samtidigt som det skapas en språklig distans mellan medieredaktionen och det påstående som framförs. En sådan typ av komprimerad konstruktion är vanlig i nyhetsrubriker, där formatet kräver korthet och ofta leder till att verb och grammatiska småord utelämnas, vilket kan dölja relationen mellan källa och innehåll (Reah 2002:13–15, 19).

5.5.1 Diskursiv och sociokulturell praktik – Projektionsanalys

I denna del av analysen används Faircloughs tredimensionella modell (1995:57–61) för att undersöka hur olika röster och perspektiv ges utrymme i rubrikerna. På textnivå handlar detta om hur talarrollen uttrycks eller utelämnas – ibland genom verbala processer som *säger* eller *uppger*, ibland genom mer komprimerade uttryck som kolonstrukturer, vilket i denna analys tolkas som projektion i metaforisk form (jfr Halliday & Matthiessen 2014:679). På diskursiv nivå blir valet av vem som får tala centralt: Ukraina får stort utrymme som citerad källa i rubriker om Rysslands attacker, medan Ryssland bara används som talare en gång. I rubriker om Israels attacker ges däremot Israel oftare en röst – men främst som agerande part. Dessa skillnader kan förstås som uttryck för diskursiv praktik där vissa parter ges större legitimitet eller trovärdighet som källor (Fairclough 1995:58–59). På sociokulturell nivå kan detta kopplas till den västdominerade diskursordningen, där Ukraina positioneras som offer och därmed får en

tydligare röst, medan Israels roll som källa speglar en mer ambivalent mediehållning till konflikten i Gaza (Fairclough 1995:67–68). Sammanfattningsvis visar analysen att verbal projektion i rubriker inte bara är en språklig strategi för att ange källa, utan också en diskursiv praktik där talarposition blir ett verktyg för att distribuera makt.

6. Slutsatser och diskussion

Denna studie syftar till att analysera hur språk används för att konstruera krigshandlingar och ansvar i svensk nyhetsrapportering om Rysslands attacker mot Ukraina och Israels attacker mot Gaza. Genom att undersöka hur våldshandlingar språkligt gestaltas, hur ansvar och agentivitet tillskrivs eller suddas ut, samt vilka språkliga resurser som används för att forma dessa betydelser i nyhetsrubriker, försöker studien synliggöra hur språkbruket kan bidra till särskilda betydelser. Studien syftar även till att jämföra konstruktionerna mellan de två konfliktområdena för att identifiera eventuella skillnader i språkbruk, journalistiska praktiker och sociokulturella kontexter. Genom detta kan också möjliga ideologiska positioneringar i rapporteringen belysas. Den följande diskussionen är uppdelad efter studiens fyra frågeställningar, som diskuteras var för sig i relation till analysens resultat och det teoretiska ramverket.

6.1 Krigshandlingars konstruktioner

För att besvara den första forskningsfrågan – *Hur konstrueras krigshandlingar i svensk nyhetsrapporterings rubriker om Rysslands attacker mot Ukraina och Israels attacker mot Gaza*? – som formulerades i avsnitt 1.1 Syfte och frågeställningar, utgår denna diskussion från de resultat som presenteras i delavsnitten 5.1 Konstruktioner av krigshandlingar, 5.2 Transitivitetsanalys och 5.4 Ideationella grammatiska metaforer.

Båda konflikterna representeras genom både fullständiga satser och nominalfraser. I det totala materialet är fördelningen nästan jämn – 48 satser och 52 fraser – vilket visar att nyhetsrubriker växlar mellan att skildra handlingar dynamiskt och att komprimera dem till mer abstrakta uttryck. En skillnad är dock att Rysslands attacker oftare gestaltas med nominalfraser (58,8 %), medan Israels attacker i högre grad uttrycks genom fullständiga satser (55,1 %). I rubriker som utgörs av nominalfraser – det vill säga utan verb och processstruktur – framställs händelser som avgränsade och statiska snarare än som skeenden i utveckling. Richardson (2007:203) menar att när en handling presenteras som ett namn snarare än som en process, riskerar själva görandet att osynliggöras. Det gör att inte bara den handlande parten försvinner ur bilden, utan även motiv och ansvar kopplade till handlingen.

I linje med Richardson (2007:203–204) visar analysen att materiella processer dominerar de fullständiga satserna i nyhetsrubriker om krig – i detta material utgör de 77,1 %. En närmare granskning av verbvalen visar dock skillnader mellan de två konfliktmaterialen. I rubriker om Ryssland används ofta konkreta, handlingsnära verb som *kastar in*, *sköt ihjäl* och *avfyrade*, medan Israels material i högre grad innehåller verb som uttrycker konsekvenser, som *dött*, *mist* och *förlorat*. Det tyder på att Rysslands agerande språkligt konstrueras genom själva våldshandlingen, medan Israels agerande oftare uttrycks genom dess effekter. Skillnaden ligger alltså inte bara i vad som sägs, utan i vilken aspekt av våldet som framhävs – attackens dynamik eller dess utfall – påverkar hur konflikten förstås (jfr Trew 1979:98–101).

Det är även anmärkningsvärt att en böjd form av *attackera* endast förekommer en gång bland de totalt 37 materiella processerna, trots att samtliga rubriker behandlar militära angrepp. I stället realiseras attack nästan uteslutande som substantiv genom ideationella grammatiska metaforer – antingen fristående (*attack*, *attacker*, *attacken*) eller som delar av sammansättningar som *bombattack*, *drönarattacker* och *robotattack*. Totalt förekommer *attack* i någon form 31 gånger, varav 22 i materialet om Ryssland och 9 i materialet om Israel. Andra förekommande substantiv i det ryska materialet är *luftanfall* och *flygbomb* och i det israeliska *bombningar* och *flyganfall*. En tydlig skillnad är att *operation* och *markoperation* återkommer frekvent i Israels material. Dessa termer bär på tekniska och militära konnotationer, vilket bidrar till att rama in våldet som kontrollerat, rationellt och legitimt snarare än som brutalt. I linje med Richard Jacksons (2005:47–48) analys av krigsretorik kan sådana begrepp fungera ideologiskt genom att antingen avpolitisera våld och framställa det som en administrativ och neutral åtgärd eller förstärka en bild av fienden som brutal och våldsam. Sammanfattningsvis visar analysen att krigshandlingar konstrueras genom både satser och nominalfraser, där våld ofta förtingligas till substantiv. I nästa avsnitt fördjupas frågan om hur ansvar artikuleras eller döljs i rubrikerna – genom syntaktiska val, deltagarstruktur och graden av uttryckt nationalitetstillhörighet.

6.2 Ansvar i krigshandlingar

För att besvara den andra forskningsfrågan – *Hur konstrueras ansvar i svensk nyhetsrapporterings rubriker om Rysslands attacker mot Ukraina och Israels attacker mot Gaza*? – bygger diskussionen framför allt vidare på resultaten i ergativitetsanalysen (*5.3*) och i analysen av ideationella grammatiska metaforer (*5.4*).

Trots att rubrikerna om Israels attacker innehåller fler fullständiga satser än de om Rysslands, har de färre förstadeltagare i de materiella processerna (13 av 20 jämfört med 14 av 17). Det tyder på att aktörsskap snarare styrs av grammatiska val än textmängd. För att bättre undersöka detta har analysen

delvis utgått från ett ergativitetsperspektiv, där relationen mellan agent (den som handlar) och medium (den som påverkas) står i fokus.

Sett till materialet i sin helhet innehåller endast 9 av 80 rubriker en uttryckt agent i form av antingen Ryssland eller Israel. I materialet om Rysslands attacker förekommer sex sådana satser (med Ryssland som agent) och två med Ukraina. I materialet om Israels attacker finns fem satser med uttryckt agent och medium, men bara tre gånger är Israel agent. Övriga agenter är det abstrakta *Attacker* samt en enskild individ, *Farah i Gaza*. Att använda en civil aktör som agent ger visserligen plats åt alternativa perspektiv, men tenderar samtidigt att dölja statligt ansvar. En annan, mer förskjuten form av ansvar återkommer också i många ideationella grammatiska metaforer.

Halliday och Matthiessen (2014:729–730) menar att nominaliseringar, som *alcohol impairment* (alkoholförsämring)[10], inte ger någon indikation om den semantiska relationen mellan klassificeraren och processen. Det framgår inte om *alcohol* är den som orsakar försämringen, den som drabbas, eller har någon annan roll i processen. På så sätt lämnas relationen mellan den inblandade parten och processen öppen för tolkning, vilket försvårar identifieringen av ansvar. Richardson (2007:203) menar dessutom att när en våldshandling reduceras till ett substantiv utan uttryckt ansvarig, försvinner också möjligheten att direkt knyta handlingen till en ansvarig part. Nominalfraser, särskilt i rubriker, kan därmed fungera ideologiskt genom att sudda ut agens.

Jag vill dock problematisera detta. Utifrån det undersökta materialet är min tolkning att det en viktig skillnad mellan att benämna en våldshandling som en *attack* och som en *rysk attack*. När en klassificerare som *rysk* eller *israelisk* fogas till den ideationella grammatiska metaforen, återskapas i viss mån kopplingen mellan handling och den som utför den. Det handlar om att läsarens blick riktas i någon mening mot en ansvarsbärande part. Klassificeraren fungerar som en semantisk ledtråd, som i vissa fall kan motverka den avpersonifiering som Halliday och Matthiessen (2014:729–730) och Richardson (2007:203) beskriver. Att detta sker oftare i rubriker om Ryssland än i dem om Israel – 55,6 % (15 av 27) jämfört med 33,3 % (9 av 27) – tyder på att även inom dessa förtätade, nominala strukturer konstrueras ansvar olika. Det är alltså möjligt att tala om en diskursiv asymmetri, inte bara i fråga om uttryckt agens på satsnivå, utan även i hur de ideationella grammatiska metaforerna förstärks genom klassificerande tillägg.

[10] Min översättning.

Avslutningsvis menar jag att Israels ansvar framträder som mer utsuddat än Rysslands, både i ergativitetsanalysen – där Israel förekommer som agent i hälften så många satser (tre) än Ryssland (sex) – och i analysen av ideationella grammatiska metaforer. Det senare stöds dels av att färre ideationella grammatiska metaforer har klassificerare, dels av att olika termer används för att beskriva våldet beroende på vem som agerar: *attack* dominerar i Rysslands fall, medan *operation* används uteslutande i Israels. Sammantaget tyder detta på en diskursiv tendens att i högre grad synliggöra Ryssland som våldsutövande part, medan Israels roll i större utsträckning döljs eller förskjuts genom språkliga val. Det bör dock tilläggas att det undersökta materialet är begränsat, och med tanke på de låga agentantalen skulle resultaten eventuellt kunna nyanseras – eller förstärkas – om fler rubriker hade inkluderats i studien.

6.3 Vem får komma till tals

För att besvara den tredje forskningsfrågan – *Vem får komma till tals i svensk nyhetsrapporterings rubriker om Rysslands attacker mot Ukraina och Israels attacker mot Gaza?* – bygger denna del framför allt vidare på resultaten i Projektionsanalys*en* (5.5).

Analysen undersöker hur verbal projektion används i rubrikerna – det vill säga vilka parter som tillskrivs yttranden. Projektion innebär att en talare uttrycker ett påstående, som återges i eller underordnas en verbal struktur, exempelvis *säger* eller *uppger* (Halliday & Matthiessen 2014:676–677). I de undersökta rubrikerna realiseras detta ofta i förtätad form genom kolon med eller utan citat, där en talare anges följt av ett återgivet yttrande – en grammatisk metaforisk strategi som, enligt analysen, präglar svensk nyhetsdiskurs.

I materialet om Rysslands attacker mot Ukraina förekommer 17 rubriker med projektion. I 11 av dessa är Ukraina talare, medan Ryssland endast uppträder som talare i ett fall. Övriga fall utgörs av opersonliga, underförstådda eller tematiskt inramade konstruktioner – exempelvis rubriker som *Raketattacker mot Ukraina*: där talarrollen antyds snarare än uttrycks. Mönstret tyder på att Ukraina ges tolkningsutrymme i rapporteringen, genom att oftare fungera som källposition för beskrivningar av ryska handlingar. I materialet om Israels attacker förekommer 11 rubriker med projektion. Israel eller israelisk militär är talare i 6 av dem. Övriga röster utgörs av FN, HRW, Unicef, en läkare, en journalist och en civilperson. Här är direkt verbal projektion vanligare, vilket innebär att även individuella röster får utrymme. Samtidigt är det anmärkningsvärt att Israel – trots att staten är den attackerande parten – mycket mer frekvent än Ryssland får agera talare i rubrikerna.

Formen för projektion är i majoriteten av fallen implicit/metaforisk, där kolon ersätter en verbal process. Detta förekommer i 13 rubriker i materialet om Rysslands attacker och i 7 i materialet om Israels attacker, vilket tyder på att detta är ett typiskt genredrag i svenska nyhetsrubriker. Direkt verbal projektion med uttryckt talare – exempelvis *Ryssland hävdar* – förekommer endast i 2 av totalt 29 projektioner.

Sammanfattningsvis visar analysen att det främst är Ukraina som får komma till tals i det undersökta materialet, följt av Israel. Detta är anmärkningsvärt då Ukraina i rapporteringen representerar den attackerade parten, medan Israel i det aktuella materialet är den attackerande. Att just den attackerade parten får mest tolkningsutrymme i rubrikerna om Rysslands angrepp förstärker bilden av Ukraina som legitim källa för beskrivningar av konflikten. I kontrast får Hamas, Palestinska myndigheten eller någon annan palestinsk talesperson – exempelvis Mahmoud Abbas[11] – inte förekomma som talande part i någon rubrik. Ryssland förekommer endast en gång som talare, och då genom verbet *hävda*, vilket i sig kan tolkas som ett uttryck för distans eller misstänkliggörande snarare än en neutral återgivning (jfr Fowler 2007:93–94). Detta tyder på att möjligheten att definiera och förmedla en konfliktberättelse via rubrikspråket inte är jämnt fördelad mellan parterna. Vad detta säger om den ideologiska positioneringen i materialet kommer att behandlas nedan, i den avslutande delen av denna diskussion och uppsats.

6.4 Ideologiska skillnader

För att besvara den fjärde forskningsfrågan – *Vilka ideologiska positioneringar kan urskiljas i svensk nyhetsrapporterings rubriker om Rysslands attacker mot Ukraina och Israels attacker mot Gaza*? – utgår denna diskussion från en sammanvägning av studiens olika delar. Med detta som grund förs diskussionen vidare till Faircloughs (1995:58–68) begrepp om diskursiv och sociokulturell praktik. Med stöd i hans tredimensionella modell tolkas resultaten i relation till de ideologiska positioneringar som kommer till uttryck i rubrikernas språkliga utformning.

Analysen visar att Ryssland i rubrikerna oftare konstrueras som en handlande aktör med uttryckt agens, medan Israel i lägre utsträckning tillskrivs sådana roller. Detta tyder på en diskursiv praktik där Israels våldshandlingar i högre grad avpersonifieras. Detta mönster överensstämmer med vad som presenteras i avsnitt 2. Tidigare forskning, där El Damanhoury, Saleh och Lebovic (2025:7–8) visar att Israels våldshandlingar i BBC:s rubriker i högre grad avpersonifieras och sällan tillskrivs aktörspositioner vid rapportering om palestinska dödsfall. Samtidigt visar Mohammed & Badir (u.å.:6–9), att CNN

[11] Mahmoud Abbas har varit Palestinas president sedan 2005

konstruerar Ryssland tydligt som ansvarig genom aktivt språkbruk och betoning på våldets konsekvenser – något som även präglar framställningen av Ryssland i denna studie (jämfört med Israel). Tillsammans tyder dessa mönster på en ideologisk asymmetri där vissa staters agens synliggörs och andra språkligt förskjuts – en asymmetri som inte enbart är begränsad till svensk nyhetsdiskurs, utan verkar återfinnas i en större västerländsk mediekontext. Samtidigt återfinns i det svenska materialet vissa drag som påminner om Al Jazeera Englishs diskursiva praktik. I flera rubriker om Israels attacker ges utrymme åt civila röster från Gaza eller från personer i Sverige med personlig koppling dit. Denna typ av civil närvaro förekommer frekvent i AJE:s rubriker, där palestinier synliggörs som exempelvis föräldrar, barn, arbetare eller vårdpersonal (El Damanhoury, Saleh & Lebovic 2025:7–8). Att sådana röster förekommer trots att studiens urval enbart omfattar rubriker kopplade till militära angrepp tyder på att ett bredare material sannolikt hade visat fler exempel. Den svenska nyhetsdiskursen framstår därmed som ideologiskt sammansatt: den reproducerar delvis en hegemonisk struktur där Israels ansvar tonas ned, men öppnar samtidigt för alternativa perspektiv. I linje med Faircloughs (1995:58) syn på representation i text bör analysen vara känslig inte bara för vad som sägs utan också för vad som utelämnas – exempelvis deltagare i en våldshandling. Sådana språkliga val, så som agentutlämning eller konsekvensfokusering, kan därmed förstås som ideologiskt investerade resurser som formar vilka tolkningsramar läsaren erbjuds.

I båda konfliktfallen konstrueras militära angrepp frekvent genom ideationella grammatiska metaforer snarare än genom verb som *attackerar*, vilket bidrar till att avpersonifiera handlingen. Skillnaderna mellan fallen är dock betydelsefulla. I rubrikerna om Rysslands attacker är metaforerna oftare direkt kopplade till Ryssland, och våldet benämns i betydligt högre grad som *attack*. I materialet om Israel är kopplingen till det militära angreppet svagare, och handlingen beskrivs ofta med andra termer. Ett talande exempel är att ordet *operation* – som i *markoperation* – endast förekommer i rubriker om Israels attacker. Ett sådant begrepp kan, i linje med Jackson (2005:48), bidra till att rama in våldet som civiliserat, tekniskt och legitimt, snarare än brutalt – där vissa våldshandlingar framställs som irrationella och andra som rationella och försvarbara. Även i de fall där metaforerna klassificeras, exempelvis som *rysk* eller *israelisk attack*, kvarstår en asymmetri: Ryssland kopplas oftare till handlingen än Israel, vilket pekar på en skillnad i hur ansvar språkligt konstrueras.

Ur ett CDA-perspektiv tyder detta på att språkvalen inte bara är genrebundna, utan ideologiskt investerade. I Faircloughs (1995:57–59) modell fungerar diskursiva praktiker som länken mellan text och samhälle, där språkliga val formar hur handlingar och handlande parter förstås. När våld representeras på olika sätt – som brutalt eller tekniskt, som oprovocerat eller defensivt – påverkas hur

ansvar tillskrivs, förstärks eller tonas ned. På sociokulturell nivå kan detta relateras till hur Ryssland i västlig offentlighet ofta ses som angripare, medan Israels våld efter Hamas attack kan tolkas ha positionerats som självförsvar. Skillnaderna i rubrikspråket speglar därmed inte bara textuella mönster, utan reproducerar hegemoniska strukturer i västerländsk nyhetsdiskurs.

Utöver hur våldshandlingar språkligt konstrueras, är det också avgörande att granska vem som får formulera dem. Att ha tolkningsföreträde i rubrikspråket innebär inte bara synlighet, utan inflytande över konfliktens narrativa struktur. Sett ur ett diskursivt perspektiv är det ideologiskt betydelsefullt vem som ges denna rätt att definiera verkligheten. Analysen visar att Ukraina, som den attackerade parten, oftare får komma till tals i rubriker om Rysslands angrepp, medan Israel – trots att det i sammanhanget är den attackerande parten – ges stort talutrymme i rubrikerna om Gaza. I enlighet med Faircloughs (1992:88) syn på diskursiv praktik som ideologiskt investerad, fungerar denna typ av talposition som ett redskap för att forma vad som uppfattas som legitimt, sant och moraliskt försvarbart.

Denna asymmetri förstärks av ett västligt tolkningsklimat där Israels militära våldshandlingar ofta ramas in som administrativt och kontrollerat, medan Rysslands i högre grad betraktas som brutalt. Att Israel i svensk nyhetsdiskurs, däribland i statliga medier, ges möjlighet att definiera sitt eget våld utan motsvarande motröster från palestinska aktörer aktualiserar – i likhet med vad Richardson (2007:200–207) visat i en annan kontext – frågan om journalistisk objektivitet i krigssituationer.

Sammantaget framstår den svenska nyhetsdiskursen – i ljuset av denna studies resultat – som en del av en bredare västerländsk mediepraktik där språkval reproducerar ideologiska asymmetrier. De systematiska skillnader som identifierats i hur Rysslands respektive Israels våldshandlingar språkligt konstrueras – där Ryssland oftare tillskrivs agens och ansvar, medan Israel i högre grad avpersonifieras – tyder inte på slumpmässiga variationer, utan spår av en diskursiv praktik där vissa staters våld synliggörs medan andras ges en mer undflyende gestalt. Mot denna bakgrund får Mehdi Hasans retoriska grepp (som nämnts i inledningen) – att byta ut Ryssland mot Israel i ett västerländskt uttalande – en särskild tyngd. Det kan ligga något i den kritiken även i en svensk kontext, i den bemärkelsen att en diskursiv obalans – om än subtilt genom språkliga konstruktioner – även kan skönjas i svensk nyhetsrapportering (Common Dreams 2024).

I Faircloughs termer (1992:64, 87, 92) visar analysen hur rubrikernas textuella form samverkar med underliggande produktionspraktiker och ideologiskt investerade tolkningsramar i en bredare sociokulturell kontext. Språket i rubrikerna är därmed inte neutralt, utan en resurs i den hegemoniska kampen om verklighetsbeskrivningen, där vissa handlingar legitimeras som försvarbara och rationella,

medan andra framställs som brutala och oacceptabla. Genom språkliga val fördelas legitimitet, skuld och tolkningsföreträde – vilket ytterst formar hur vi förstår krig och våld i offentligheten. Efter all analys som behandlat rubriker kan vi nu återkoppla till vår egen: Det är Israel som – enligt studiens resultat – i högre utsträckning döljer sig bakom rubriken.

Referenser

Tryckta källor

Fairclough, Norman. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.

Fairclough, Norman. (1995). *Media Discourse*. London: Bloomsbury Academic

Fairclough, Norman. (2001). *Language and Power*. 2nd ed. London: Routledge

Fairclough, Norman. (2010). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. 2:a upplagan. London: Routledge.

Fowler, Roger. (2007). Language in the News: Discourse and Ideology in the Press. London & New York: Routledge.

Hallesson, Yvonne. (2011). Abstraktion i en DN-ledare: En analys av processtyper, förstadeltagare och nominal. I: Holmberg, Per, Karlsson, Anna-Malin & Nord, Andreas. (red.) *Funktionell Textanalys*. Andra upplagan. s. 39–52. Stockholm: Norstedts

Halliday, M.A.K. & Matthiessen, C.M.I.M. (2014). *Halliday's Introduction to Functional Grammar* (4th ed.). London: Routledge.

Hodge, Robert. (1979). Newspapers and Communities. I: Roger Fowler, Bob Hodge, Gunther Kress & Tony Trew (red.), *Language and Control*. London: Routledge & Kegan Paul, s. 151–175.

Holmberg, Per och Karlsson, Anna-Malin. (2006). *Grammatik med betydelse: en introduktion till funktionell grammatik*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.

Idevall Hagren, Karin & Westberg, Gustav. (2024). *Kritisk diskursanalys: En språkvetenskaplig introduktion*. Första upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Jackson, Richard (2005). *Writing the war on terrorism: Language, politics and counter-terrorism*. Manchester: Manchester University Press.

Karlsson, Anna-Malin. (2011). Texters ideationella grammatik. I: Holmberg, Per, Karlsson, Anna-Malin & Nord, Andreas. (red.) *Funktionell textanalys*. Andra upplagan. s. 19–36. Stockholm: Norstedts.

Kress, Gunther & van Leeuwen, Theo (1998). Front pages: (The Critical) Analysis of Newspaper Layout. I: Allan Bell & Peter Garrett (red.), *Approaches to Media Discourse* (s. 186–219). Oxford:

Blackwell.

Machin, David och Mayr, Andrea. (2023). *How to Do Critical Discourse Analysis: A Multimodal Introduction*. 2 uppl. London: Sage Publications Ltd.

Reah, Danuta. (2002). *The Language of Newspapers*. 2nd ed. London: Routledge.

Richardson, John E. (2007). *Analysing Newspapers: An Approach from Critical Discourse Analysis*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave MacMillan.

Ringström, Jonas (2021). Diskursanalys. I Gunilla Klingberg & Ulrika Hallberg (red.), *Kvalitativa metoder – helt enkelt* (s. 144–160). Lund: Studentlitteratur.

Sellgren, Mariana. (2011). Vem hotar haven och regnskogen? I: Holmberg, Per, Karlsson, Anna-Malin & Nord, Andreas. (red.) *Funktionell Textanalys*. Andra upplagan. s. 53–65. Stockholm: Norstedts. Svensson, Peter. (2019). *Diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Trew, Tony. (1979). Theory and Ideology at Work. I: Fowler, Roger., Hodge, Bob., Kress, Gunther. & Trew, Tony. (red.), *Language and Control*. London: Routledge & Kegan Paul, s. 94–116.

van Dijk, Teun A. (1988). *News as Discourse*. New York: Taylor & Francis Inc van Dijk, T.A. (1998). Opinions and ideologies in the press. I A. Bell & P. Garrett (red.), Approaches to media discourse (s. 21– 63). Oxford: Blackwell. van Dijk, Teun. A. (2008). *Discourse and power*. Palgrave Macmillan.

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Elektroniska källor

Andersson, Ulrika, & Ghersetti, Marina. (2023). Hur står sig public services förtroendekapital? I Bengt Johansson & Johannes Bjerling (Red.), *Public service: En svensk kunskapsöversikt* (s. 35–53). Stockholm: Mediestudier.

Common Dreams. (2024). *As Israel Assaults Rafah, White House Accused of Parroting Netanyahu*. https://www.commondreams.org/news/biden-gaza [2025-05-20].

El Damanhoury, Kareem, Saleh, Fatma, & Lebovic, Michael. (2025). *Covering the Israeli–Palestinian conflict: A critical discourse analysis of Al Jazeera English and BBC's online reporting on the 2023 Gaza War*. Journalism and Media, 6(1), 9. https://doi.org/10.3390/journalmedia6010009 [2025-0407]

Johansson, Bengt. (2023). Är public service-medierna partiska? I Bengt Johansson & Johannes Bjerling (Red.), *Public service: En svensk kunskapsöversikt* (s. 15–31). Stockholm: Mediestudier.

Mohammed, Farah Qasem, & Badir, Basim Muftin. (u.å.). *A critical discourse analysis of news on the Russian–Ukrainian crisis in CNN and RT English news channels*. The Political and International Journal, 54, 1–17.

Regeringen. (2025). *Sveriges stöd till Ukraina*. https://www.regeringen.se/regeringenspolitik/sverigesstod-till-ukraina/ [2025-05-20]

Riksdagen. (2024). *Sveriges ansvar för att få stopp på kriget i Gaza: Interpellationsdebatt med utrikesminister Tobias Billström den 15 februari 2024*. https://www.riksdagen.se/sv/dokumentochlagar/dokument/interpellation/sveriges-ansvar-for-att-fa-stopp-pa-kriget-i-gaza_hb10340/ [2025-0520]

Sveriges Radio. (2025). *Är Sveriges Radio opartiskt*? https://vanligafragorsvar.sverigesradio.se/guide/ar-sveriges-radio-opartiskt [2025-04-03]

SVT Nyheter. (2024). *Sverige slopar stödet till FN-organet UNRWA*. https://www.svt.se/nyheter/inrikes/sverige-slopar-stodet-till-fn-organet-unrwa [2025-04-01]

SVT. (u.å.). *Vad kan du anmäla*? https://omoss.svt.se/svts-roll/sa-granskas-svts-publiceringar/vadkandu-anmala.html [2025-04-03]

Analysmaterial

Analysmaterialet har samlats in via mediearkivet Retriever: https://www.retriever-info.com/sv/ Nyhetsrubriker från SVT.se, SR.se, DN.se och Aftonbladet.se söktes med sökorden Gaza och Ukraina. Tidsperioden sträckte sig från den 8 oktober 2023 och framåt tills dess att tio rubriker per nyhetskälla hade samlats in för respektive konflikt. Varje rubrik skulle representera en nyhet om en militär handling som utförts av Ryssland mot Ukraina eller av Israel mot Gaza för att ingå i korpusen.

Bilagor

Analysnyckel:

Fullständig sats och *nominalfras utan verb*

Trasitivitetsanalys:

Markeringar: Processkärna Förstadeltagare Andradeltagare Omständighet (processtyp)

Ergativitetsanalys:

Agent Medium Räckvidd

Analys av ideationella metaforer:

Ideationell metafor med klassificering (Classifier)

Projektion och talarposition:

[Talare] Utsaga[12]

Bilaga 1. Rysslands attacker mot Ukraina

Bilaga 1.1 Rysslands attacker mot Ukraina – SVT Nyheter

1.	[Ukraina:] **Ryssarna** kastar in allt vad de har (materiell) – vill omringa Avdijivka (materiell)	2023-10-12
2.	Ukraina fasar för en kall vinter (mental) - **ryska attacker** hotar energiförsörjningen (materiell)	2023-10-28
3.	[Ukraina:] **Ryska soldater** sköt ihjäl kapitulerande ukrainare (materiell)	2023-12-06
4.	Därför intensifieras *Rysslands attacker mot Ukraina* (materiell)	2023-12-13
5.	[Ukraina:] *Attacker i flera städer*	2023-12-29
6.	*Flera döda i ryska flyganfall mot Ukraina - största attacken från luften*	2023-12-29
7.	[Ukraina:] 30 dog i ryska luftanfall (materiell)	2023-12-29
8.	*Nya ryska attacker mot Ukraina*	2023-12-29
9.	*Minst fem döda i omfattande attacker mot Ukraina*	2024-01-02
10.	*Flera döda och skadade i robot-drönarangreppet* [sic] *mot Ukraina*	2024-02-07

[12] Med *utsaga* avses det som projiceras i en verbal process, det vill säga det som *sägs* av talaren (Sayer). I denna analys markeras inte utsagan som en egen enhet, men inkluderas i summeringen av respektive rubrik under *1.9 Projektion och talarposition – Rysslands attacker mot Ukraina* och *2.9 Projektion och talarposition – Israels attacker mot Gaza* i bilagorna nedan.

Bilaga 1.2 Rysslands attacker mot Ukraina – Sveriges Radio

1.	[Uppgifter:] Svensk man har dött i kriget i Ukraina (materiell)	2023-10-13
2.	*Omfattande drönarattacker mot södra Ukraina*	2023-12-25
3.	*Minst tio döda efter ryska attacker i Ukraina*	2023-12-29
4.	*Flera raketattacker i Ukraina - värsta gången för Magnus*	2023-12-29
5.	[*Raketattacker mot Ukraina*:] "Visste inte om vi[13] skulle överleva" (mental)	2023-12-29
6.	[*Attacker i Ukraina*:] "**Putin** har gjort verklighet av sina ord" (materiell)	2024-01-02
7.	*Omfattande attacker mot flera städer i Ukraina*	2024-01-02
8.	*Hotell i Ukraina totalförstört i rysk robotattack*	2024-01-11
9.	*Massiva ryska flyganfall mot Ukraina*	2024-01-13
10.	*Hjälparbetare döda efter ryska attacker i Ukraina*	2024-02-02

Bilaga 1.3 Rysslands attacker mot Ukraina – Dagens Nyheter

1.	[Ukraina:] *Ryska bakslag i Avdijivka*	2023-10-15
2.	**Ukraina** startar utredning efter rysk attack (materiell)	2023-11-05
3.	*Stor attack mot Ukraina* - BB har träffats (materiell)	2023-12-29
4.	[*Försvarsanalytiker*] *om ryska attackerna*: ”Ukraina har varit förberett” (relationell)	2023-12-29
5.	[*Stora luftanfall mot Ukraina*:] Man kan inte sluta jobba bara (materiell)	2023-01-08
6.	**Ukraina** evakuerar 20-tal byar vid fronten (materiell) - *ökade ryska attacker*	2024-01-16
7.	*Massiv rysk attack mot Ukraina - flera döda i Kiev*	2024-02-07
8.	[Ukraina:] *Ny typ av flygbomb mot Charkiv*	2024-03-28
9.	Ryssland stångar sig framåt i östra Ukraina (materiell)	2024-04-29
10.	[Ukraina:] **Ryska styrkor** har inlett markoffensiv mot Charkiv (materiell)	2024-05-10

Bilaga 1.4 Rysslands attacker mot Ukraina – Aftonbladet

1.	[Ryssland] hävdar framsteg i östra Ukraina (verbal)	2023-10-11
2.	*Svensk man död i Ukraina*	2023-10-13
3.	*Ny rysk offensiv i Ukraina*	2023-10-14
4.	Flera missiler och drönare avfyrade mot Ukraina under natten (materiell)	2023-10-16
5.	[Ukraina:] *Rysk attack mot bostadshus*	2023-10-18
6.	[Ukraina:] *Två dödade* [sic] *rysk attack*	2023-10-19
7.	[Ukraina:] *Värsta dygnet av beskjutning i år*	2023-11-01
8.	*Massiva drönarattacker mot Ukraina*	2023-11-03
9.	[Ukraina:] **Rysk robot** har träffat civilt fartyg (materiell)	2023-11-08

[13] Här är ”vi” båda upplevare och del av fenomen

10.	Ryssland trappar upp mot Ukraina (materiell)	2023-11-16

Bilaga 1.5 Fullständiga satser och nominalfraser summering – Rysslands attacker mot Ukraina

Fullständiga satser:	21	41,2%
Nominalfraser:	30	58,8%
Totalt:	51	100%

Bilaga 1.6 Transitivitetsanalys summering – Rysslands attacker mot Ukraina

	Förstadeltagare	Processkärna	Andradeltagare/Attribut	Omständighet
Materiell (17)	Ryssarna, ryska attacker, ryska soldater, 30, svensk man, Putin, Ukraina, BB, Ukraina, Ryssland, Ryska styrkor, Flera missiler och drönare, Rysk robot, Ryssland (14)	kastar in, omringa, hotar, sköt ihjäl, intensifieras, dog, dött, gjort, Startar, träffats, jobba, evakuerar, stångar sig, inlett, avfyrade, träffat, trappar upp (17)	allt vad de har, Avdijivka, energiförsörjningen, kapitulerande ukrainare, Rysslands attacker mot Ukraina, verklighet av sina ord, utredning, 20-tal byar, markoffensiv, civilt fartyg (10)	i ryska luftanfall, i kriget i Ukraina, efter rysk attack, vid fronten, framåt i östra Ukraina, mot Charkiv, mot Ukraina under natten, mot Ukraina (8)
Mental (2)	Ukraina, vi (2)	Fasar, visste (2)	en kall vinter, om vi skulle överleva (2)	
Verbal (1)	Ryssland (1)	hävdar (1)	Framsteg (1)	i östra Ukraina (1)
Relationell (1)	Ukraina (1)	varit (1)	förberett (1)	
Totalt (21)	(17)	(21)	(13)	(9)

Bilaga 1.7 Ergativitetsanalys summering – Rysslands attacker mot Ukraina

	Agent:	Medium:	Räckvidd:	Icke-ergativ sats:
Materiell	Ryssarna, ryska attacker, Ryska soldater, Putin, Ukraina, Ukraina, Ryska styrkor, rysk robot	allt vad de har, energiförsörjningen, kapitulerande ukrainare, verklighet av sina ord, utredning, 20-tal byar, markoffensiv, civilt fartyg, Ukraina, Ryssland (10)		Därför intensifieras Rysslands attacker mot Ukraina, 30 dog i ryska luftanfall, Svensk man har dött i kriget i Ukraina, BB har träffats, "Man kan inte sluta jobba bara", Ryssland stångar sig framåt i östra Ukraina, Flera missiler och drönare avfyrade mot Ukraina under natten, Ryssland trappar upp mot Ukraina (8)
Mental		Ukraina (1)	en kall vinter, Framsteg i Ukraina (2)	"Visste inte om vi skulle överleva” (1)
Verbal		Ryssland (1)	Framsteg i östra	

			Ukraina (1)	
Relationell				"Ukraina har varit förberett" (1)
Totalt:	Totalt: 8			Totalt: 9

Bilaga 1.8 Ideationella grammatiska metaforer med och utan klassificerare – Rysslands attacker mot Ukraina

Rad:	Ideationell metafor: Klassificerare	Uppackad process:	Omformulerad med agent explicit och uppackad process:	Kommentar
1.	*ryska attacker hotar energi-försörjningen*	attackerar	Ryssland attackerar Ukraina och hotar därmed energi-försörjningen.	Attacker är en grammatisk metafor av att attackera. Ryssland uttrycks i attributform.
2.	*Därför intensifieras Rysslands attacker mot Ukraina*	attackerar	Ryssland attackerar Ukraina intensivt	Attacker är en grammatisk metafor av att attackera. Ryssland uttrycks inte som subjekt, utan indirekt genom genitiv (Rysslands), vilket dämpar ansvarstagande.
3.	*Attacker i flera städer*	attackerar	Ryssland attackerar flera ukrainska städer	Processen *att attackera* har förtingligats – osynliggör agent.
4.	*Flera döda i ryska flyganfall mot Ukraina*	anfaller från luften	Ryska styrkor attackerar Ukraina från luften och dödar flera	”Flera döda […]” beskriver ett tillstånd snarare än ett skeende. Den handlande (ryska) uttrycks som ett attribut.
5.	*Största attacken från luften*	attackerar	Ryssland attackerar större än någonsin från luften	Attacken är en nominalisering av processen att attackera, det säger inte vem som attackerade.
6.	*Nya ryska attacker mot Ukraina*	attackerar	Ryssland attackerar Ukraina igen/på nytt	I denna nominalfras uttrycks agenten endast som ett attribut (ryska), vilket innebär att ansvaret för handlingen inte explicit formuleras som subjekt.
7.	*Minst fem döda i omfattande attacker mot Ukraina*	attackerar	Ryssland attackerar och dödar minst fem i Ukraina	Attacker är en grammatisk metafor för processen att attackera. Genom att förtingliga handlingen görs den till ett ting snarare än en aktiv process.
8.	*Flera döda och skadade i robot-drönarangreppet* [sic] *mot Ukraina*	har angripit med drönare	Ryssland har dödat och skadat flera med drönare i Ukraina	Robot-drönarangreppet är en grammatisk metafor: en komplex våldshandling görs till ett kompakt substantiv.
9.	*Omfattande drönarattacker mot södra Ukraina*	attackerar med drönare	Ryssland har attackerar södra Ukraina med drönare	Drönarattacker är en ideationell grammatisk metafor. Den förtingligar en aktiv våldshandling till ett substantiv och döljer därmed agenten.
10.	*Minst tio döda efter ryska attacker i Ukraina*	attackerar	Ryssland attackerar Ukraina och dödar tio	*Attacker* är en grammatisk metafor – en förtingligad version av processen *att attackera*, *ryska* beskrivs som attribut.
11.	*Flera raketattacker i Ukraina*	attackerar med raketer	Ryssland attackerar Ukraina med flera raketer	*Raketattacker* är en ideationell grammatisk metafor: processen att anfalla med raketer förtingligas till ett substantiv. Agent är osynliggjord.

12.	*Raketattacker mot Ukraina*:	attackerar med raketer	Ryssland attackerar Ukraina med raketer:	*Raketattacker* är en ideationell grammatisk metafor: processen att anfalla med raketer förtingligas till ett substantiv. Agent är osynliggjord.
13.	*Attacker i Ukraina*	attackerar	Ryssland attackerar Ukraina	*Attacker* är en grammatisk metafor – ett substantiv som förtingligar processen att *attackera*. Agenten är osynliggjord.
14.	*Omfattande attacker mot flera städer i Ukraina*	attackerar	Ryssland attackerar Ukraina omfattande i flera städer	*Attacker* är en grammatisk metafor för processen att *attackera*. Genom att förtingliga processen kan den uttryckas som subjekt eller objekt i en sats – utan att ansvarig agent skrivs ut.
15.	*Hotell i Ukraina totalförstört i rysk robotattack*	attackerar med robot	Ryssland attackerar hotell i Ukraina med robot	*Robotattack* är en grammatisk metafor för en materiell våldshandling. Genitivkonstruktionen *rysk* gör det möjligt att undvika att sätta Ryssland i direkt subjektsposition.
16.	*Massiva ryska flyganfall mot Ukraina*	Attackerar från luften	Ryssland attackerar Ukraina från luften massivt	*Flyganfall* är en typisk grammatisk metafor: en våldsam materiell process förtingligas till ett substantiv. Ryska framställs som ett attribut men med en agentiv koppling.
17.	*Hjälparbetare döda efter ryska attacker i Ukraina*	Attackerar	Ryssland attackerar Ukraina och dödar hjälparbetare	*Attacker* är en grammatisk metafor som förtingligar en aktiv våldshandling. *Rysk* nämns som ett attribut.
18.	*Ryska bakslag i Avdijivka*	möter motstånd	Ryssland möter motstånd i Avdijivka	*Bakslag* är en grammatisk metafor som gör en process – t.ex. att möta motgång eller misslyckas militärt – till ett ting. Ryssland uttrycks via adjektivattributet ryska i stället för agent.
19.	Ukraina startar utredning efter *rysk attack*	attackerat	[Ukraina startar utredning efter] att Ryssland attackerat	*Attack* är en substantivering av processen *att attackera*, vilket möjliggör en mer kondenserad och passiv meningsstruktur. Ryssland nämns som attribut, vilket gör aktörskapet mindre framträdande.
20.	*Stor attack mot Ukraina*	attackerar	Ryssland attackerar Ukraina stort	*Attack* är en ideationell grammatisk metafor – en förtingligad process. Genom att uttrycka handlingen som ett substantiv kan agenten uteslutas helt.
21.	*Försvarsanalytiker om ryska attackerna*	attackerna	Ryssland attackerar Ukraina flera gånger och försvarsanalytiker ger kommentar	*attackerna* är en grammatisk metafor som förtingligar processen att attackera. Ryssland uttrycks endast som ett attribut (ryska).
22.	*Stora luftanfall mot Ukraina*	anfall från luften	Ryssland anfaller Ukraina från luften storskaligt.	Luftanfall är en grammatisk metafor: processen att anfalla från luften har omvandlats till ett substantiv. Agenten nämns inte.
23.	*ökade ryska attacker*	attackerar	Ryssland attackerar Ukraina i allt större omfattning	*Attacker* är en grammatisk metafor – en förtingligad version av processen att attackera. Ryssland uttrycks i attributform,

24.	*Massiv rysk attack mot Ukraina*	attackerar	Ryssland attackerar Ukraina massivt	*Attack* är en grammatisk metafor – en förtingligad version av processen att attackera. Ryssland uttrycks i attributform.
25.	*Ny typ av flygbomb mot Charkiv*	bombar från luften	Ryssland bombar Charkiv från luften med ny typ av bomb	*Flygbomb* är en grammatisk metafor som förtingligar processen att bomba från luften. Agenten nämns inte.
26.	*Ny rysk offensiv i Ukraina*	attackerar i organisera d from	Ryssland attackerar Ukraina på nytt i organiserad form	*Offensiv* är en grammatisk metafor: den förtingligar en omfattande militär attack till ett substantiv. Ryssland uttrycks i attributform.
27.	*Rysk attack mot bostadshus*	attackerar	Ryssland attackerar ett bostadshus	*Attack* är en grammatisk metafor – en förtingligad version av processen att attackera. Ryssland uttrycks i attributform.
	Totalt: 27 (15 med rysk klassificerare)			

Bilaga 1.9 Projektion och talarposition – Rysslands attacker mot Ukraina

Rubrik:	Talare:	Utsaga:	Projektionstyp:
[Ukraina:] **Ryssarna** kastar in allt vad de har– vill omringa Avdijivka	Ukraina	**Ryssarna** kastar in allt vad de har– svill omringa Avdijivka	Implicit/metaforisk verbal process
[Ukraina:] **Ryska soldater** sköt ihjäl kapitulerande ukrainare	Ukraina	**Ryska soldater** sköt ihjäl kapitulerande ukrainare	Implicit/metaforisk verbal process
[Ukraina:] *Attacker i flera städer*	Ukraina	*Attacker i flera städer*	Implicit/metaforisk verbal process
[Ukraina:] 30 dog i ryska luftanfall	Ukraina	30 dog i ryska luftanfall	Implicit/metaforisk verbal process
[Uppgifter:] Svensk man har dött i kriget i Ukraina	Uppgifter (opersonlig)	Svensk man har dött i kriget i Ukraina	Implicit/metaforisk verbal process
[*Raketattacker mot Ukraina*:] "Visste inte om vi[14] skulle överleva	(tematisk inramning)	"Visste inte om vi[15] skulle överleva	Implicit/metaforisk verbal process med citat
[*Attacker i Ukraina*:] "**Putin** har gjort verklighet av sina ord"	(tematisk inramning)	"**Putin** har gjort verklighet av sina ord"	Implicit/metaforisk verbal process med citat
[Ukraina:] *Ryska bakslag i Avdijivka*	Ukraina	*Ryska bakslag i Avdijivka*	Implicit/metaforisk verbal process
[*Försvarsanalytiker*] *om ryska attackerna*: ”Ukraina har varit förberett”	Försvarsanalytiker	”Ukraina har varit förberett”	Direkt projektion via verbalt mönster och citat.
Stora luftanfall mot Ukraina: Man kan inte sluta jobba bara	(underförstådd person)	Man kan inte sluta jobba bara	Implicit/metaforisk verbal process
Ukraina: *Ny typ av flygbomb mot Charkiv*	Ukraina	*Ny typ av flygbomb mot Charkiv*	Implicit/metaforisk verbal process
[Ukraina:] **Ryska styrkor** har inlett markoffensiv mot Charkiv	Ukraina	**Ryska styrkor** har inlett markoffensiv mot Charkiv	Implicit/metaforisk verbal process
[**Ryssland**] hävdar framsteg i östra Ukraina	Ryssland	framsteg i östra Ukraina	Fullständig projektion i en kongruent verbal process
[Ukraina:] *Rysk attack mot bostadshus*	Ukraina	*Rysk attack mot bostadshus*	Implicit/metaforisk verbal process
[Ukraina:] *Två dödade* [sic] *rysk attack*	Ukraina	*Två dödade* [sic] *rysk attack*	Implicit/metaforisk verbal process

[14] Här är ”vi” båda upplevare och del av fenomen

[Ukraina:] *Värsta dygnet av beskjutning i år*	Ukraina	*Värsta dygnet av beskjutning i år*	Implicit/metaforisk verbal process
[Ukraina:] **Rysk robot** har träffat civilt fartyg	Ukraina	**Rysk robot** har träffat civilt fartyg	Implicit/metaforisk verbal process

Summering

Talare:	Antal:	Projektionstyp	Antal
Ukraina	11	Implicit/metaforisk verbal process	13
Opersonlig	1	Direkt projektion via verbalt mönster och citat.	1
Tematisk inramning	2	Fullständig projektion i en kongruent verbal process	1
Försvarsanalytiker	1	Implicit/metaforisk verbal process med citat	2
Underförstådd person	1		
Ryssland	1		
Totalt:	17	Totalt:	17

Bilaga 2. Israels attacker mot Gaza

Bilaga 2.1 Israels attacker mot Gaza – SVT Nyheter

1.	Barn från Sverige har dött i bombning av Gaza (materiell)	2023-10-10
2.	Flyganfall, blockad och murar - så ser det ut inne i Gaza (relationell)	2023-10-11
3.	*Flyganfall mot Gaza - över 50 döda*	2023-10-12
4.	*Israeliska markoperationer i Gaza*	2023-10-14
5.	*Minst 49 döda i attack mot Gaza*	2023-10-17
6.	[Israel:] *Större operation i Gaza under natten*	2023-10-26
7.	Satellitbilder visar norra Gaza före och efter israeliska flyganfallen (materiell)	2023-10-27
8.	[FN i Gaza:] 57 medarbetare har mist livet (materiell)	2023-10-27
9.	[Israel:] **Våra markstyrkor** trappar upp insatsen i Gaza (materiell)	2023-10-27
10.	*Förödelsen i Gaza efter nattens attacker*	2023-10-28

Bilaga 2.2 Israels attacker mot Gaza – Sveriges Radio

1.	Två barn som uppges vara svenskar ska ha dödats i attacker mot Gaza (materiell)	2023-10-10
2.	*Nya israeliska flygangrepp mot Gaza under natten*	2023-10-11
3.	Minst 447 barn har dödats i Gaza, uppger Unicef (verbal)	2023-10-13
4.	*Över tusen barn döda i Gaza*	2023-10-20
5.	*Gaza - minst 50 döda i israeliska flygattacker*	2023-10-22
6.	*Begränsad israelisk markoperation i Gaza*	2023-10-26
7.	Israeliska markstyrkor gick in i Gaza inatt (materiell) - kan vara förberedelse inför offensiven (relationell)	2023-10-28

8.	[SR:s utsände:] "*Intensiv kulspruteeld i Gaza*"	2023-10-30
9.	**Israel** intensifierar sin markoperation i Gaza (materiell)	2023-10-31
10.	[Läkaren i Gaza:] *Bomber överallt* - folk är rädda (relationell)	2023-10-31

Bilaga 2.3 Israels attacker mot Gaza – Dagens Nyheter

1.	*Bombningarna av Gaza de värsta någonsin*	2023-10-10
2.	Ahmed Madi i Göteborg har förlorat sin fru och två barn i Gaza (materiell)	2023-10-10
3.	[HRW:] Vit fosfor används i israeliska attacker mot Gaza (materiell)	2023-10-13
4.	*Räd mot Gaza förberedelse för massiv markoffensiv*	2023-10-26
5.	[**Farah i Gaza**] teckentolkar åt sina föräldrar om bombningarna: (verbal) ”Flera krigsord är nya för mig” (relationell)	2023-10-28
6.	Israel slår mot Gaza City från flera håll (materiell)	2023-10-30
7.	[Israel] bekräftar attack mot flyktingsläger [sic] i Gaza (verbal) – *många döda*	2023-10-31
8.	[Israel:] Genomför insatser inne i Gaza City (materiell)	2023-11-02
9.	Sabreen i Skåne förlorade sina släktingar i bombattack i Gaza (materiell)	2023-12-01
10.	Förhandlingarna pausas (materiell) - *södra Gaza under intensiv beskjutning*	2023-12-01

Bilaga 2.4 Israels attacker mot Gaza – Aftonbladet

1.	FN- och Röda Kors-medarbetare dödade i Gaza (materiell)	2023-10-11
2.	**Attacker** ödelägger Gaza (materiell) - *340 000 fördrivna*	2023-10-12
3.	Ahmeds döttrar dödades i Israels flyganfall mot Gaza (materiell)	2023-10-16
4.	Dödsiffran [sic] i Gaza stiger (materiell) - *hundratals barn döda*	2023-10-16
5.	*Över 400 dödade på ett dygn i Gaza*	2023-10-23
6.	**Israel** trappar upp flyganfall mot Gaza inför markinvasion (materiell)	2023-10-22
7.	*Ny markräd i Gaza i natt*	2023-10-27
8.	[Israel:] *"Man mot man"-strider i Gaza*	2023-10-31
9.	[Israelisk militär:] Över 500 mål attackerade i Gaza (materiell)	2023-10-09
10.	*Nya attacker mot flyktingläger i Gaza* - fördöms av FN (materiell)	2023-11-01

Bilaga 2.5 Fullständiga satser och nominalfraser summering – Israels attacker mot Gaza

Fullständiga satser:	28	56%
Nominalfraser:	22	44%
Totalt satser & fraser:	50	100%

Bilaga 2.6 Transitivitetsanalys summering – Israels attacker mot Gaza

	Förstadeltagare	Processkärna	Andradeltagare/Attribut	Omständighet
Materiell (20)	Barn från Sverige, Satellitbilder, 57 medarbetare, Våra markstyrkor, Israeliska markstyrkor, Israel, Ahmed Madi i Göteborg, Israel, Sabreen i Skåne, Attacker, Dödsiffran [sic], Israel, FN (13)	dött, visar, mist, trappar upp, dödats, gick in, intensifierar, förlorat, används, slår, genomför, förlorade, pausas, dödade, ödelägger, dödades, stiger, trappar upp, attackerade, fördöms (20)	livet, insatsen, två barn, minst 447 barn, sin markoperation, sin fru och två barn, Vit fosfor, insatser, sina släktingar, förhandlingarna, FN- och Röda Kors-medarbetare, Gaza, Ahmeds döttrar, flyganfall mot Gaza, Över 500 mål (15)	i bombning av Gaza, i Gaza, i attacker mot Gaza, i Gaza, i Gaza inatt, i Gaza, i Gaza, i israeliska attacker mot Gaza, mot Gaza City från flera håll, inne i Gaza City, i bombattack i Gaza, i Gaza, i Israels flyganfall mot Gaza, i Gaza, inför markinvasion, i Gaza (16)
Mental (0)				
Verbal (3)	Unicef, Farah i Gaza, Israel (3)	Uppger, teckentolkar, bekräftar (3)	sina föräldrar, attack mot flyktingsläger [sic], Minst 447 barn har dödats i Gaza (3)	om bombningarna, i Gaza (2)
Relationell (4)	det, folk, flera krigsord (3)	ser, vara, är, är (4)	så, förberedelse inför offensiven, rädda, nya för mig (4)	inne i Gaza (1)
Totalt: (27)	18	27	22	19

Bilaga 2.7 Ergativitetsanalys summering – Israels attacker mot Gaza

	Agent:	Medium:	Räckvidd:	Icke-ergativ sats:
Materiell:	våra markstyrkor, Israel, Attacker, Israel (4)	insatsen, sin markoperation, Gaza, flyganfall, 20-tal byar, åt sina föräldrar, sin fru och två barn, sina släktningar (8)		Barn från Sverige har dött i bombning av Gaza, 57 medarbetare har mist livet, Två barn som uppges vara svenskar ska ha dödats i attacker mot Gaza, Israeliska markstyrkor gick in i Gaza inatt, Ahmed Madi i Göteborg har förlorat sin fru och två barn i Gaza, Vit fosfor används i israeliska attacker mot Gaza, Israel slår mot Gaza City från flera håll, Genomför insatser inne i Gaza City, Sabreen i Skåne förlorade sina släktingar i bombattack i Gaza, Förhandlingarna pausas, FN- och Röda Kors-medarbetare dödade i Gaza, Ahmeds döttrar dödades i Israels flyganfall mot Gaza, Dödsiffran [sic] i Gaza stiger, Över 500 mål attackerade i Gaza, fördöms av FN (15)
Mental:				
Verbal:	Farah i Gaza (1)	sina föräldrar, Israel (2)	attack mot flyktingsläger [sic] (1)	Minst 447 barn har dödats, uppger Unicef (1)
Relationell:				Satellitbilder visar norra Gaza före och efter israeliska flyganfallen, så ser det ut inne i Gaza, kan vara förberedelse

				inför offensiven, folk är rädda, Flera krigsord är nya för mig (5)
Totalt:	5	10	1	21

Bilaga 2.8 Ideationella metaforer med och utan klassificerare – Israels attacker mot Gaza

Rad:	Ideationell metafor: Adjektiv/genitiv	Uppackad process:	Omformulerad med agent explicit och uppackad process:	Kommentar
1.	[…] *bombning av Gaza*	bombar/bombat	[…] efter att Israel har bombat Gaza	Bombning är en ideationell grammatisk metafor: en våldsam process har förtingligats till ett substantiv. Agenten (Israel) utesluts.
2.	Flyganfall, blockad och murar	anfaller från luften och blockerar gränsen	Israel anfaller från luften och blockerar gränsen till Gaza	Flyganfall och blockad är grammatiska metaforer. Israel är dold som agent.
3.	*Flyganfall mot Gaza*	anfaller från luften	Israel attackerar Gaza från luften	Flyganfall är en ideationell grammatisk metafor där en aktiv process har förtingligats till ett substantiv. Agenten (Israel) utelämnas helt.
4.	*Israeliska markoperationer i Gaza*	genomför markoperationer	Israel genomför markoperationer i Gaza	Markoperationer är en grammatisk metafor som förtingligar en aktiv militär handling till ett substantiv. Agenten (Israel) uttrycks inte som subjekt, utan som adjektivattribut.
5.	*Minst 49 döda i attack mot Gaza*	attackerade	Israel attackerade Gaza och dödade minst 49 individer.	Attack är en ideationell grammatisk metafor där den aktiva processen att attackera har förtingligats till ett substantiv. Agenten är helt utelämnad.
6.	*Större operation i Gaza under natten*	genomförde en operation	Israel genomförde en större operation i Gaza under natten	Operation är en ideationell grammatisk metafor där en aktiv militär handling har förtingligats till ett substantiv. Agenten är helt utelämnad.
7.	*[…] efter israeliska flyganfallen*	attackerat från luften	[…] efter att Israel attackerat Gaza från luften	Flyganfall är en grammatisk metafor för processen att anfalla från luften. Agenten (Israel) döljs i attributform i stället för subjektsform.
8.	*Förödelsen i Gaza efter nattens attacker*	attackerar	Israel attackerar och ödelägger Gaza	Både förödelsen och attacker är ideationella grammatiska metaforer som omvandlar våldsamma handlingar till neutrala substantiv. Agenten (Israel) utelämnas, och våldet framställs som ett tillstånd eller fenomen snarare än som aktörsdrivet.
9.	[…] *attacker mot Gaza*	attackerar/attackerat	[…] efter att Israel har attackerat Gaza	Attacker är en ideationell grammatisk metafor: processen att attackera förtingligas till ett substantiv. Agenten (Israel) osynliggörs helt.
10.	*Nya israeliska flygangrepp mot Gaza under natten*	attackerar från luften	Israel attackerar Gaza från luften under natten.	Flygangrepp är en ideationell grammatisk metafor: en våldsam handling omformas till ett substantiv. Genom att använda

				attributet israeliska hålls agenten på språkligt avstånd från huvudprocessen.
11.	[…]*minst 50 döda i israeliska flygattacker*	attackerar från luften	Israel attackerar från luften och dödar minst 50 i Gaza	Flygattacker är en ideationell grammatisk metafor där den aktiva våldshandlingen omvandlas till ett substantiv. Agenten Israel nämns endast som attribut.
12.	*Begränsad israelisk markoperation i Gaza*	attackerar på marken	Israel attackerar Gaza på marken i begränsad omfattning	Markoperation är en ideationell grammatisk metafor där en aktiv militär offensiv omformas till ett substantiv. Agenten (Israel) uttrycks endast som attribut.
13.	*Intensiv kulspruteeld i Gaza*	attackerar med kulsprut(or/a)	Israel attackerar Gaza med kulsprut(or/a)	Kulspruteeld är en ideationell grammatisk metafor: den våldsamma handlingen att skjuta förtingligas till ett substantiv. Agenten (Israel) utesluts helt.
14.	*Bombningarna av Gaza de värsta någonsin*	bombar	Israel bombar Gaza, de värsta någonsin.	Bombningarna är en ideationell grammatisk metafor. Den aktiva handlingen att bomba har förtingligats till ett substantiv, vilket gör att agenten Israel osynliggörs.
15.	Vit fosfor används i *israeliska attacker mot Gaza*	attackerar	Israel attackerar Gaza och använder vit fosfor.	Attacker är en ideationell grammatisk metafor: den aktiva processen att attackera görs till ett substantiv. Agenten (Israel) uttrycks endast genom ett adjektiv (israeliska).
16.	*Räd mot Gaza förberedelse för massiv markoffensiv*	attackerar genom en räd	Israel attackerar Gaza genom en räd och förbereder för en massiv markoffensiv.	Räd är en ideationell grammatisk metafor där en våldsam, aktiv attack har förtingligats till ett substantiv. Agenten (Israel) utesluts helt.
17.	Farah i Gaza teckentolkar åt sina föräldrar om *bombningarna*:	bombar	[…] efter att Israel bombar Gaza:	Bombningarna är en ideationell grammatisk metafor: en aktiv våldshandling (att bomba) har förtingligats till ett substantiv. Agenten (Israel) nämns inte alls.
18.	*Israel bekräftar attack mot flyktingsläger* [sic] *i Gaza*	Attackerar/attackerat	Israel attackerar flyktingläger och bekräftar det i Gaza.	Attack är en ideationell grammatisk metafor: den aktiva processen att attackera görs till ett substantiv. I själva nominalfrasen är agenten inte uttryckt, vilket innebär att handlingen i sig avpersonifieras, även om Israel nämns i verbkedjan (bekräftar).
19.	[…] *bombattack i Gaza*	attackerar/attackerat med bomber	[…] efter att Israel har attackerat Gaza med bomber	Bombattack är en ideationell grammatisk metafor: en aktiv våldshandling (att bomba) har förtingligats till ett substantiv. Agenten (Israel) nämns inte.
20.	*södra Gaza under intensiv beskjutning*	skjuter	Israel skjuter mot södra Gaza	Beskjutning är en ideationell grammatisk metafor där en aktiv våldshandling (att skjuta) omvandlas till ett substantiv. Genom detta utesluts agenten helt.
21.	*Attacker* ödelägger Gaza	attackerar	Israel attackerar och ödelägger Gaza	Attacker är en ideationell grammatisk metafor: en våldsam process (att attackera) omformas till ett substantiv (attacker) Även om

				attacker står som subjekt här döljs den egentliga aktören (Israel).
22.	[…] *Israels flyganfall mot Gaza*	anfaller/har anfallit från luften	[…] efter att Israel har anfallit från luften.	Flyganfall är en ideationell grammatisk metafor: den aktiva processen att attackera från luften förtingligas till ett substantiv. Agenten (Israel) nämns genom genitivformen (Israels)
23.	*Dödsiffran [sic] i Gaza stiger*	attackerar	Israel attackerar Gaza, vilket leder till att fler människor dödas	Dödsiffran [sic] är en ideationell grammatisk metafor: en konkret och brutal följd av en materiell process (att döda) omvandlas till ett abstrakt numeriskt objekt. Agenten för dödandet (Israel) utlämnas helt.
24.	Israel trappar upp *flyganfall mot Gaza* inför markinvasion	attackerar från luften	Israel attackerar från Gaza från luften och trappar upp inför markinvasion.	Flyganfall är en ideationell grammatisk metafor: en aktiv våldshandling (att attackera från luften) förtingligas till ett substantiv. I nominalfrasen nämns inte agenten direkt, utan bara i överordnad sats (Israel trappar upp). Våldet ges en teknisk och formaliserad karaktär, vilket dämpar direkt uttryckt aktörskap.
25.	*Ny markräd i Gaza i natt*	attackerar/har attackerat på marken	Israel har attackerat på marken i natt.	Markräd är en ideationell grammatisk metafor: en aktiv våldsam handling (att anfalla på marken) har förtingligats till ett substantiv. Agenten (Israel) utesluts helt i nominalfrasen.
26.	Israel: *"Man mot man"-strider i Gaza*	attackerar i närstrid	Israel attackerar Gaza i närstrid	Strider är en ideationell grammatisk metafor där
27.	*Nya attacker mot flyktingläger i Gaza*	attackerar	Israel attackerar flyktingläger på nytt i Gaza	Attacker är en ideationell grammatisk metafor: processen att attackera har förtingligats till ett substantiv. Agenten (Israel) döljs helt.
	Totalt: 27 (9 med israelisk klassificerare).			

Bilaga 2.9 Projektion och talarposition – Israels attacker i Gaza

Rubrik:	Talare:	Utsaga:	Projektionstyp:
[Israel:] *Större operation i Gaza under natten*	Israel	*Större operation i Gaza under natten*	Implicit/metaforisk verbal process
[FN i Gaza:] 57 medarbetare har mist livet	FN	57 medarbetare har mist livet	Implicit/metaforisk verbal process
[Israel:] **Våra markstyrkor** trappar upp insatsen i Gaza	Israel	**Våra markstyrkor** trappar upp insatsen i Gaza	Implicit/metaforisk verbal process
[SR:s utsände:] "*Intensiv kulspruteeld i Gaza*"	SR:s utsände	"*Intensiv kulspruteeld i Gaza*"	Direkt verbal projektion med uttryckt talare med citat
[Läkaren i Gaza:] *Bomber överallt* - folk är rädda	Läkare i Gaza	*Bomber överallt* - folk är rädda	Implicit/metaforisk verbal process

[HRW:] Vit fosfor används i israeliska attacker mot Gaza	HRW (Human Rights Watch)	Vit fosfor används i israeliska attacker mot Gaza	Implicit/metaforisk verbal process
Farah i Gaza teckentolkar åt sina föräldrar om bombningarna: (verbal) ”Flera krigsord är nya för mig”	Farah i Gaza	”Flera krigsord är nya för mig”	Direkt verbal projektion med uttryckt talare med citat
[**Israel**] bekräftar *attack mot flyktingsläger* [sic] i Gaza (verbal) – *många döda*	Israel	*attack mot flyktingsläger* [sic] i Gaza	Fullständig projektion i en kongruent verbal process
[Israel:] Genomför insatser inne i Gaza City	Israel	Genomför insatser inne i Gaza City	Implicit/metaforisk verbal process
[Israel:] *"Man mot man"-strider i Gaza*	Israel	*"Man mot man"-strider i Gaza*	Direkt verbal projektion med uttryckt talare med citat
[Israelisk militär:] Över 500 mål attackerade i Gaza	Israelisk militär	Över 500 mål attackerade i Gaza	Implicit/metaforisk verbal process

Summering

Talare:	Antal:	Projektionstyp	Antal
Israel	5	Implicit/metaforisk verbal process	7
FN i Gaza	1	Direkt verbal projektion med uttryckt talare med citat	3
SR:s utsände	1	Fullständig projektion i en kongruent verbal process	1
Läkare i Gaza	1		
HRW (Human Rights Watch)	1		
Farah i Gaza	1		
Israelisk militär	1		
Totalt:	11	Totalt:	11